

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS PAGRINDINIO UGDYMO BENDROJI PROGRAMA

Programą rengia: Alius Avčininkas, Onutė Baumilienė, Laimutė Bučienė, Mindaugas Grigaitis, Neringa Januševičienė, Albinas Lazauskas, Aušra Martišiūtė-Linartienė, Zita Nauckūnaitė, Sonata Vaičiakauskienė, Dainius Vaitiekūnas.

Pastabas ir pasiūlymus teikė: Albina Auksoriūtė, Elona Bagdanavičienė, Eglė Baliutavičiūtė, Grasilda Blažienė, Kęstutis Bredelis, Anželika Gaidienė, Inga Gresienė, Aurelija Gritėnienė, Vilija Janušauskienė, Jurgita Jaroslovienė, Vidas Kavaliauskas, Marius Mikalajūnas, Danguolė Mikulėnienė, Rita Miliūnaitė, Inga Mitunevičiūtė, Gitana Notrimaitė-Muzikevičienė, Vilija Salienė, Aurelija Tamulionienė, Loreta Vaičiulytė-Semėnienė, Ramunė Vaskelaitė, Rasuolė Vladarskienė, Jolanta Zabarskaitė,

Turinys

1. Bendrosios nuostatos	3
2. Kalbinio ir literatūrinio ugdymo tikslas ir uždaviniai	4
3. Kompetencijų ugdymas dalyku	5
4. Pasiekimų sritys	9
5. Pasiekimų raida	10
6. Mokymosi turinys	18
6.1. Kalbos vartojimo ugdymo turinys	18
6.1.1. Kalbos vartojimo ugdymas 5–6 klasių koncentre	18
6.1.2. Kalbos vartojimo ugdymas 7–8 klasių koncentre	20
6.1.3. Kalbos vartojimo ugdymas 9–10 klasių koncentre	22
6.2. Kalbos pažinimo turinys	24
6.2.1. Kalbos pažinimas 5–6 klasėse	24
6.2.2. Kalbos pažinimas 7–8 klasėse	27

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

6.2.3.	Kalbos pažinimas 9–10 (gimnazijų I–II) klasėse	30
6.3.	Literatūros ir kultūros pažinimo turinys	33
6.3.1.	Literatūros ir kultūros pažinimas 5 klasėje	33
6.3.2.	Literatūros ir kultūros pažinimas 6 klasėje	34
6.3.3.	Literatūros ir kultūros pažinimas 7 klasėje	35
6.3.4.	Literatūros ir kultūros pažinimas 8 klasėje	37
6.3.5.	Literatūros ir kultūros pažinimas 9 klasėje	38
6.3.6.	Literatūros ir kultūros pažinimas 10 klasėje	39
6.4.	Kalbos ugdymo moduliai	41
6.4.1.	Kalbos ugdymo moduliai 5–6 klasėms	41
6.4.2.	Kalbos ugdymo moduliai 7–8 klasėms	42
6.4.3.	Kalbos ugdymo moduliai 9–10 klasėms	43
7.	Vertinimas	45
8.	Pasiekimų lygių požymiai	46
8.1.	5-6 klasės	46
8.2.	7–8 klasės	54
8.3.	9–10 klasės	63
9.	Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas	71

1. Bendrosios nuostatos

Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo mokykloje paskirtis – suteikti mokiniams lietuvių kalbos ir literatūros (kultūros) pagrindus, būtinus mokinio moralinei, kultūrinei, tautinei bei pilietinei brandai. Lietuvių kalba ir literatūra ugdo kūrybingumą ir vaizduotę, stiprina asmens ir tautos kūrybines galias, padeda susiformuoti vertybines ir estetines nuostatas. Išskirtinę mokomojo dalyko paskirtį lemia kalbos ir literatūros kaip žodžio meno ypatinga ugdomoji reikšmė. Kalboje slypi šimtmečiais kurtas tautos pasaulis: bendruomenės pasaulėjautos ir pasaulėžiūros bruožai, dorinės nuostatos, būdo savybės, istorinės patirtys ir gyvenimo išmintis.

Lietuvių kalbos ir literatūrinis (kultūrinis) ugdymas ne tik padeda atrasti, patirti, išgyventi, suprasti literatūrą kaip kalbos meną ir pasaulio pažinimo priemonę, bet ir atveria mokiniams pamatines dorybes, skatina jomis grįsti savo gyvenimą, ugdytis sąžiningumą, orumą ir savigarbą, atsakomybę už viešą žodį ir veiksma. Mokiniai ugdomi pilietinę poziciją, gebėjimą atpažinti propagandą, manipuliavimą žodžiais ir vaizdais.

Šioje programoje, atsižvelgiant į socialinės ir kultūrinės aplinkos lemiamus Lietuvos visuomenės poreikius, akcentuojamas kompetencijomis grįstas ugdymas, siekiama mokiniams suteikti dalyko žinių (kalbos sistema, literatūros teorija ir istorija), analizuojant kūrinius ugdyti kritinio mąstymo ir problemų sprendimo gebėjimus, stiprinti humanistines vertybines nuostatas ir sukurti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti aukštesnius pasiekimus.

Kalbos pažinimas lavina loginį mąstymą ir kloja bet kurios profesinės veiklos pagrindus. Taisyklingas kalbos mokėjimas ir kalbos struktūros, gramatikos ir kitų kalbinių dalykų išmanymas ateityje mokiniams gali padėti dirbant įvairiose pasirinktose srityse, kuriant pažangias kalbos technologijas ir lietuviškai kalbančius robotus, kitas dirbtinio intelekto priemones.

Literatūros pažinimo programa siekiama ugdyti skaitytoją, nuo mėgavimosi skaitymo malonumu einant prie sudėtingesnių mąstymo procedūrų: 5–6 klasėse literatūra pirmiausia pristatoma kaip vaizduotės nuotykis, o skaitymas kaip malonus procesas, vėliau skaitymas susiejamas su vertybiniu ir intelektiniu tobulėjimu, o 7–8 klasėse mokinys pamažu įtraukiamas į dar sudėtingesnių tekstų skaitymą, kūrinio santykio su kontekstu analizę, atliekamos sudėtingesnės loginės procedūros, sprendžiamos abstraktesnės problemos; pamažu mokiniams atveriamas Europos kultūros tradicija, 10 klasėje supažindinama su svarbiausiais Europos kultūros ženklais ir vaizdiniais, atskleidžiamos jos antikinės ir krikščioniškos ištakos.

Laikomasi nuostatos, kad kūrinio skaitymo procesas nebaigiamas tik perskaitymu ar analize: nuo teksto einama iki kūrybinių, aktualizavimo užduočių, kad mokiniai išmoktų įgytas žinias ir išlavintus gebėjimus panaudoti sprenddami tikrovėje kylančias problemas. Siekiama suaktualinti lietuvių literatūrą, išryškinti jos vertę pabrėžiant literatūros ryšį su mokiniui artima vizualine kultūra ir šiuolaikinių medijų kontekstu.

Literatūros pažinimo programoje, pristatant Lietuvos literatūrai svarbius asmenis ir jų kūrinius bei kuriant integracinius ryšius ir derinant atskiras temas su kitais mokomaisiais dalykais, mokiniams perduodamas Lietuvos kultūros pasakojimas apie svarbiausias Lietuvos kultūros asmenybes, meno ir kultūros vertybes. Supažindinant su svarbiausiomis Lietuvos literatūros asmenybėmis ir jų darbais, ugdoma istorinė kultūrinė atmintis, kad mokiniai suprastų, jog jie yra Lietuvos kultūros paveldėtojai ir kūrėjai.

Tokia literatūros pažinimo sistema, kurioje žinios derinamos su gebėjimų ir vertybių ugdymu, sudaro sąlygas kiekvienam mokiniui išsiugdyti reikiamus skaitymo, teksto suvokimo, kritinio mąstymo bei problemų sprendimo gebėjimus, stiprina jų vertybines nuostatas ir pagal mokinių individualias galimybes išugdo šiuolaikiniam žmogui reikalingas kompetencijas.

Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrosios programos paskirtis – apibrėžti lietuvių kalbos ir literatūros, kaip mokomojo dalyko, tikslus ir uždavinius, ugdomas kompetencijas, mokinių pasiekimus ir ugdymo turinio apimtį.

2. Kalbinio ir literatūrinio ugdymo tikslas ir uždaviniai

2.1. Tikslas – padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą; atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą; suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją; ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimone.

2.2. Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo uždaviniai:

- 2.2.1. perteikti mokiniams kalbos sistemos žinias, kad jie stebėtų ir vertintų kalbos reiškinius, ypač daugiakalbystės aplinkoje, įgustų reikšti mintis, kurti tekstus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia bei turininga kalba, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką;
- 2.2.2. supažindinti su kalbos funkcionavimu visuomenėje, kad mokiniai suvoktų kalbos reikšmę asmens tapatybei, pasaulėvaizdžiui, visuomenei ir valstybei, kaip nuolat kintantį ir su visuomenės raida glaudžiai susijusį reiškinį; pažintų lietuvių kalbos kūrybines galias, tekstų įvairovę, gebėtų atpažinti ir vartoti bendrinės kalbos atmainas, naudotis skaitmeniniais lietuvių kalbos ir kitais ištekliais;
- 2.2.3. skatinti mokinius atidžiai skaityti, analizuoti literatūrą kaip meną, išvelgti jungtis su kitais menais, lavintis estetinį skonį ir literatūrinę saviraišką, ugdytis kūrybiškumo gebėjimus;
- 2.2.4. nagrinėti, interpretuoti, lyginti ir vertinti įvairių žanrų ir laikotarpių lietuvių bei užsienio autorių kūrinius, supažindinti su lietuvių tautosaka, su Lietuvos kultūrai svarbiais tekstais ir reiškiniais, iškilomis kultūros asmenybėmis;
- 2.2.5. supažindinti su Europos kultūros tradicija ir jos ištakomis, kad mokiniai suvoktų lietuvių kalbos ir literatūros reikšmę bendresniame Lietuvos ir pasaulio kultūriniame kontekste;
- 2.2.6. padėti mokiniams, remiantis kalba ir literatūra, susiformuoti kultūrinę ir moralinę tapatybę, ugdytis sąžiningumą, teisingumą, ištikimybę, gebėjimą sugyventi bendruomenėje, stiprinti pilietinio tapatumo ir pilietinės galios jausmą;
- 2.2.7. sudominti mokinius Lietuvos kultūriniu gyvenimu, kad jie kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą įvairiais informacijos kanalais, gebėtų atpažinti netikras naujienas, lavintųsi savarankiško mąstymo gebėjimus ir atsakingo asmens savimone.

3. Kompetencijų ugdymas dalyku

Lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi turiniu ugdomos kultūrinė, pažinimo, komunikavimo, kūrybiškumo, pilietinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencijos.

Kompetencija	Kompetencijos raiška
3.1. Kultūrinė kompetencija	<p>Kultūrinės kompetencijos ugdymasis padeda mokiniui tapti originaliu estetiniu skoniu pasižyminčiu Lietuvos literatūros ir kultūros lauko dalyviu, atviru Europos literatūrinei ir kultūrinei tradicijai, besidominčiu šiuolaikinėmis literatūrinėmis ir kultūrinėmis aktualijomis ir gebančiu jas kritiškai vertinti. Tai neatsiejama nuo literatūrinio ir kultūrinio išprusimo plėtojimo, skaitymo ir literatūrinės saviraiškos skatinimo. Mokinys gebės suvokti ir apibūdinti bendresnes Lietuvos literatūrinio ir kultūrinio gyvenimo tendencijas bei jų sąsajas su literatūrine ir kultūrine tradicija, su kultūriniais herojais, simboliais ir stereotipais, gebės palyginti įvairius literatūrinius ir kultūrinius reiškinius bei išvelgti jų tarpusavio sąsajas. Kultūrinė kompetencija padės mokiniui ugdytis savo estetinį skonį ir laisvą saviraišką, suvokti lietuvių kalbos ir literatūros reikšmę bendresniame Lietuvos ir pasaulio kultūriniame kontekste. Kultūrinė kompetencija yra neatsiejama nuo mokinio medių raštingumo ugdymo, nuo jo gebėjimo atpažinti netikras naujienas.</p>
3.2. Pažinimo kompetencija	<p>Pažinimo kompetencija apima dalyko žinias ir gebėjimus, kritinio mąstymo, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Dalyko žinias ir gebėjimus mokiniai ugdo analizuodami kalbos vienetų, mokydami taisyklingai kalbėti ir rašyti, skaitydami, nagrinėdami ir vertindami įvairių žanrų ir laikotarpių lietuvių bei užsienio autorių kūrinius, kultūros tekstus, formuluodami teksto pagrindinę mintį, kurdami įvairių žanrų ir tipų tekstus, vartodami kalbotyros, literatūros teorijos ir teksto analizės sąvokas ir terminus.</p> <p>Kritinis mąstymas ugdomas, kai analizuojami ir vertinami mokinių amžių ir interesus atitinkantys tekstai. Mokiniai mąsto kritiškai, kai suvokia ryšius tarp vaizduojamų įvykių, daro išvadas, formuluoja kūrinių idėjas, analizuoja teksto turinį ir kalbą, sugeba palaikyti diskusijas apie kūrinių idėjas, apginti savo požiūrį, geba remtis kūrinių turiniu formuluodami savo idėjas apie gyvenimą, vertybes ir tikėjimą. Dalyvauja diskusijose vertindami kūrinių herojų charakterius, sugeba paaiškinti, kodėl rašytojas naudoja konkretų charakterį, apibūdina rašymo stilių, ieško jungčių tarp kultūros reiškinių, kūrinių, idėjų ir raiškos, kritiškai vertina alternatyvius požiūrius ir šaltinių patikimumą internete.</p> <p>Lietuvių kalbos ir literatūros mokomasis dalykas ugdo problemų sprendimo gebėjimus, kai mokiniai įvairiuose pokalbiuose, samprotaujamojo pobūdžio rašiniuose kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, priima pagrįstą sprendimą, analizuoja kūrinių problemas, vertina teksto idėjas ir intencijas, susieja jas su kitais tekštais, savo patirtimi ir</p>

	<p>nuostatomis. Mokėjimo mokytis gebėjimus mokiniai ugdomi suvokdami, kaip taikyti aktyvaus klausymosi, kalbėjimo, grožinio ir negrožinio teksto skaitymo, rašymo ir pristatymo strategijas, tikslingai ir atsakingai atsirinkdami informaciją įvairiuose šaltiniuose, ją sistemindami, tirdami ir kritiškai reflektuodami, susiedami naują informaciją su jau žinoma, savarankiškai planuodami savo mokymąsi.</p>
<p>3.3. Komunikavimo kompetencija</p>	<p>Komunikavimo kompetencija apima pranešimo kūrimą, jo perteikimą ir komunikacinę sąveiką bei analizę ir interpretavimą. Kurti pranešimą mokiniai mokosi sakdami trumpas kalbas, atpasakodami tekstus, atmintinai mokydamiesi įvairių žanrų kūrinius ar jų fragmentus, samprotaudami apie įvykius ir reiškinius, pagrįsdami savo nuomonę, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką, taikydami įvairias kalbėjimo strategijas ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius. Pranešimą kurti mokiniai mokosi apibūdindami verbalinio bei neverbalinio teksto temą, turinį ir paskirtį, taikydami skirtingas skaitymo strategijas; rašydami kūrybinius darbus, rasdami ir atsirinkdami informaciją, tinkamai nurodydami šaltinį, taikydami pagrindines rašymo strategijas; išsiaiškindami nežinomų žodžių reikšmes ir išmokdami juos vartoti. Mokinių gebėjimai kurti pranešimą ugdomi ir per kalbos sistemos pažinimą, taisyklingai kalbant, rašant, laikantis programoje numatytų stilistinio tikslingumo, gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, ugdantis gebėjimą naudotis įvairiais žodynais ir šaltiniais. Pranešimo perteikimą ir komunikacinę sąveiką mokiniai ugdomi realiai ir virtualiai bendraudami poromis ar grupėje, kalbėdami taisyklingai, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką; kalbėdami apie skaitymo metu patirtus jausmus ir pažintas vertybes; aptardami programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, gebėdami žodžiu ir raštu atpasakoti tekstą, kurdami istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakodami istorijas pagal piešinius, nuotraukas, paaiškindami jų turinį; pristatydami savarankiškai perskaitytą knygą; gebėdami žodžiu ir raštu papasakoti savo patirtį laikydamiesi nuoseklumo ir (ar) reikšmingumo principų, įterpdami į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakodami pirmuoju ir trečiuoju asmeniu; žodžiu ir raštu apibūdindami daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, išreiškdami bendrą įspūdį, tikslingai panaudodami detales ir vertindami. Pristatydami pranešimą ir komunikuodami su auditorija mokiniai taiko kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Ugdydamiesi pranešimo analizės ir interpretavimo gebėjimus, mokiniai nurodo teksto tipą, lygina skirtingų tekstų sandarą, raišką, iliustravimo priemones; analizuoja interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos savitumą; aptaria kalbos kaip socialinio kultūrinio reiškimo aspektus, teksto turinį, svarbiausias idėjas, veikėjų charakterius, vertina jų poelgius ir problemas; gretina skirtingų kalbų elementus, vartoja programoje numatytas literatūros teorijos sąvokas, leksines, sintaksines ir fonetines stiliaus figūras bei retorines raiškos priemones, kalbotyros sąvokas ir terminus; taiko tinkamas pagal situaciją kalbėjimo ir rašymo strategijas.</p>
<p>3.4. Kūrybiškumo kompetencija</p>	<p>Kūrybiškumo kompetencija apima tyrinėjimo, generavimo, kūrimo, vertinimo ir refleksijos gebėjimus. Tyrinėjimo gebėjimus mokiniai ugdomi ieškodami reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose, kritiškai vertindami surastą informaciją ir jos patikimumą. Mokiniai kelia įvairias kūrybines problemas analizuodami, interpretuodami ir lygindami programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptardami programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, sąmoningai stebi</p>

	<p>kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, ir juos vertina, gretina skirtingų kalbų elementus, renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją kurdami įvairias istorijas, pasakojimus, sudarydami teminių darbų aplanką apie dabarties kultūros reiškinius, istorines asmenybes. Generavimo gebėjimus mokiniai ugdo keldami originalias idėjas ar problemų sprendimus, rašydami įvairius kūrybinius darbus, kalbėdami ir rašydami argumentuotai išreiškia savo požiūrį į kalbamus dalykus, pagrįsdami jį asmenine patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais, analizuodami programinius kūrinius dalijasi kūrybinėmis idėjomis ar sprendimais įvertindami kultūrinį istorinį kontekstą, pateikia savo pasirinkimo argumentus. Kūrimo gebėjimus mokiniai ugdo savarankiškai žodžiu ir raštu kurdami įvairių žanrų ir tipų tekstus, išbandydami skirtingas kalbines raiškos priemones, lanksčiai naudodami kūrybos priemones ir būdus taiko pagrindines ir akademinio rašymo strategijas, kuria, tobulina ir pristato savo kūrybos darbus, susijusius su analizuojamais kūrinių, samprotaujamojo pobūdžio darbais. Mokiniai vertina savo ir kitų kūrybinius darbus keliais pateiktais aspektais. Vertinimo ir refleksijos gebėjimus mokiniai ugdo vertindami savo ir kitų kūrybinių darbų naujumą, išbaigtumą, integralumą, atkreipia dėmesį į kūrybinių darbų vertingumą – paaiškina kūrybos produkto vertingumą ar sprendimą pagal pateiktus kriterijus, kurdami žodžiu ir raštu įvairius kūrybinius darbus mokiniai apmąsto ir vertina savo ir kitų kūrybos procesą, įvardija savo sėkmes ir nesėkmes, remdamiesi patirtimi, žiniomis ir gebėjimais planuoja kūrybinę veiklą.</p>
3.5. Pilietiškumo kompetencija	<p>Pilietiškumo kompetenciją sudaro tokie sandai: Pilietinis tapatumas ir pilietinė galia; Gyvenimas bendruomenėje, kuriant demokratinę visuomenę; Pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms; Valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje. Pasakodami, apibūdindami, aiškindami ir samprotaudami apie įvykius, reiškinius, mokiniai ugdo pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms, o kurdami ir puoselėdami teigiamus tarpusavio santykius įvairiose komunikacinėse situacijose prisideda prie demokratinės visuomenės darnos. Pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms ugdoma aptariant savo amžiui aktualias problemas, tinkamai dalinantis patirtimi, nuomone ir informacija, kartu priimant pagrįstus sprendimus. Komunikuojant / sąveikaujant įvairiame kontekste lietuvių kalbos ir literatūros pamokose ugdomas gebėjimas sugyventi bendruomenėje. Tam tikro pobūdžio pokalbiuose kultūringai keldami problemas, atsakingai priimdami sprendimus mokiniai ugdo gebėjimą kurti demokratinę visuomenę ir pagarbą žmogaus teisėms bei laisvėms. Analizuodami programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius ir meninės kalbos savitumą, aptardami Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, mokiniai prisideda prie valstybės kūrimo ir valstybingumo stiprinimo tarptautinėje bendruomenėje, ugdo pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms. Ugdymiesi pilietinį tapatumą mokiniai rašo įskaitomai, reiškdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba, o sąmoningai stebėdami kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretindami skirtingų kalbų elementus, mokosi gyventi bendruomenėje kuriant demokratinę visuomenę. Lietuvių kalbos ir literatūros pamokose, kai argumentuotai kalbama, kai rašomi pasakojamieji, informaciniai, aiškinamieji ir samprotaujamieji tekstai, rašiniai, paremti literatūros kūrinių, kai reiškiamas asmeninis požiūris į įvykius, reiškinius ar tekstus, jį pagrindžiant savo patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais, nuolatos ugdoma pilietiškumo kompetencija (apimant visus jos sandus). Taip pat ir naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, kritiškai vertindami informaciją ir tinkamai ją panaudodami mokiniai ugdo ne tik pilietinio tapatumo ir pilietinės galios gebėjimus, bet ir</p>

	<p>gebėjimą gyventi visuomenėje, kurti valstybę, ją stiprinti tarptautinėje bendruomenėje, gerbti žmogaus teises ir laisves. Laikydami bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos bei pasirinkdami tinkamą komunikavimo būdą, mokiniai ugdomi pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms. Vertindami klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui, interpretuodami ir apibendrinami mokiniai stiprina pilietinio tapatumo ir pilietinės galios jausmą.</p>
<p>3.6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija</p>	<p>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija padeda siekti savo gyvenimo tikslų, kurti darnius santykius šeimoje ir prasmingai veikti platesniame socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame kontekste. Skiriami keturi svarbiausi sandai: asmens savimonė ir savitvarda, socialinis sąmoningumas ir tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai, atsakingas sprendimų priėmimas ir asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata. Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros, 5–10 klasių mokiniai ugdomi asmens savimonės ir savitvartos įgūdžius: nagrinėdami literatūros kūrinius mokosi atpažinti ir įvardyti paauglystei būdingas emocijas; analizuoja įvairias situacijas ir mokosi įveikti iššūkius (nepalankias situacijas, neviltį ir nusivylimą); taip pat analizuoja ir įvardija bendražmogiškąsias vertybes (pagarbą sau ir kitiems, geranoriškumą, atsakomybę, pagalbą, sąžiningumą, drąsą, savidrausmę, sveikatą, šeimą), geba paaiškinti, kaip sudėtingose situacijose vertybės padeda rasti sprendimus. Mokydamiesi lietuvių kalbos siekia asmeninių ir akademinį tikslų, analizuoja akademinio tobulėjimo pažangą, reflektuoja sėkmę. Lietuvių kalbos ir literatūros mokymasis padeda ugdytis empatiškumo, socialinio sąmoningumo ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimo įgūdžius: mokiniai mokosi nuspėti kitų emocijas ir savijautą skirtingose situacijose; analizuoja savo ir kitų požiūrių panašumus ir skirtumus, supranta, kad vertybinės nuostatos skirtingose kultūrose gali būti skirtingos. Taip pat analizuoja, kaip žmogaus elgesys veikia kitus žmones; pritaiko veiksmingo klausymosi įgūdžius kasdiniuose pokalbiuose, naudojami pokalbio užmezgimo ir palaikymo strategijomis, kad suprastų kitų emocijas ir savijautą; net ir sunkioje situacijoje mokosi išlikti objektyvūs ir argumentuoti savo nuomonę. Lietuvių kalbos ir literatūros mokomasis dalykas ugdo atsakingo sprendimų priėmimo ir elgesio įvertinant pasekmes gebėjimus: mokiniai mokosi planuoti laiką ir laiku atlikti užduotis, analizuoja galimus iššūkius ir kliūtis užduočių atlikimui ir planuoja jas įveikti; apmąsto ir įsivertina, kaip sekėsi atlikti užduotis. Jie geba apmąstyti, įvertinti savo ir bendraklasių gebėjimus, žinias, savybes ir panaudoti jas bendruomenės gerovei. Mažiausiai lietuvių kalbos ir literatūros mokymasis padeda ugdytis rūpinimosi sveikata įgūdžius. Tačiau nagrinėdami įvairius tekstus mokiniai mokosi apibūdinti asmens gyvenimo būdo ir aplinkos veiksnių įtaką sveikatai, žmogaus gyvybę ir sveikatą priimti kaip vertybę.</p>

4. Pasiekimų sritys

Pasiekimų sritys yra susijusios su kalbinio ir literatūrinio raštingumo samprata.

Kalbinis raštingumas padeda mokiniams suprasti, vertinti ir vartoti sakytinius, rašytinius, vizualinius ir daugialypius tekstus. Raštingi mokiniai sugeba dekoduoti ir kurti įvairių tipų tekstus, tinkamus mokykloje ir už jos ribų. Kalbinis raštingumas yra neatsiejamas nuo pasiekimų turinio srityje, o turinys, savo ruožtu, yra būtinas pagrindas raštingumui plėtotis. Skiriami trys vienas kitą papildantys kalbinio raštingumo lygmenys: bazinis, funkcinis ir kritinis. **Bazinis raštingumas** – gebėjimas tinkamai bendrauti, skaityti ir suprasti tekstą, taisyklingai kalbėti ir rašyti. **Funkcinis raštingumas** – gebėjimas tinkamai vartoti sakytinę, rašytinę bei vizualinę raišką, atsižvelgiant į tikslą, situaciją ir adresatą. **Kritinis raštingumas** – gebėjimas analizuoti ir vertinti informaciją, pateiktą įvairiais informacijos kanalais, ir tikslingai ją panaudoti kuriant įvairius sakytinius, rašytinius, vizualinius ir daugialypius tekstus.

Literatūrinis raštingumas – gebėjimas orientuotis literatūrinių (kultūrinių) reiškinių įvairovėje, analizuoti ir vertinti įvairius literatūros (kultūros) tekstus, idėjas, vaizdinius, vertybes bei jų kontekstus ir išreikšti savo kultūrinę patirtį pačių kuriamais sakytiniais ir rašytiniais tektais.

Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo programoje skiriamos šios pasiekimų sritys:

- A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika
- B. Skaitymas ir teksto supratimas
- C. Rašymas ir teksto kūrimas
- D. Kalbos pažinimas
- E. Literatūros ir kultūros pažinimas

Kalbos vartojimo gebėjimų ugdymas apima tris sritis: Kalbėjimą, klausymą ir sąveiką, Skaitymą ir teksto supratimą, Rašymą ir teksto kūrimą. Šių sričių turinys yra skiriamas 5–6, 7–8 ir 9–10 klasių koncentrams.

Kitos dvi pasiekimų sritys – Kalbos pažinimas bei Literatūros ir kultūros pažinimas – labiau susijusios su žinių įgijimu, todėl jų turinys išdėstytas atskiroms klasėms: 5, 6, 7, 8, 9, 10 klasei.

Sritys yra tik santykinai atskirtos, ugdymo procese jos integruojamos.

Kiekvienos pasiekimų srities esminiai pasiekimai yra nurodyti koncentrams.

5. Pasiekimų raida

A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
A1. Aktyviai klausosi sakomojo ir audiovizualinio teksto.	A1.1. Komentuoja klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą, raiškos elementus.	A1.1. Vertina klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, geba išsakyti ir pagrįsti savo požiūrį.	A1.1. Vertina klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui, geba interpretuoti ir apibendrinti.
A2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, atsižvelgdami į situaciją, tikslą, adresatą.	A2.1. Pasakoja, apibūdina, paaiškina, samprotauja apie įvykius, reiškinius ir tekstus pagrįsdami savo nuomonę.	A2.1. Aptaria savo amžiui aktualias problemas, tinkamai dalindamiesi patirtimi, nuomone ir informacija, kartu priima pagrįstą sprendimą.	A2.1. Įvairaus pobūdžio pokalbiuose kultūringai kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, atsakingai priima sprendimus.
	A2.2. Bendrauja dirbdami poromis ir grupėje, telefonu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius.	A2.2. Inicijuoja ir plėtoja pokalbį, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, pritaria ar prieštarauja, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius.	A2.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, pasirinkdami tinkamas raiškos priemones ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius.
A3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, turtina savo kalbą, laikosi kalbos normų.	A3.1. Kalba girdimai, taria aiškiai, taisyklingai, tinkamai intonuoja; geba pasakyti trumpą kalbą.	A3.1. Kalba aiškiai, adresatui tinkamu tempu, taisyklinga bendrine lietuvių kalba; geba pasakyti kalbą bendraamžiams.	A3.1. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos; pasirenka tinkamą komunikavimo būdą, geba kalbėti viešai.

	A3.2. Seka pasaką, pasakoja padavimą, moka patarlių ir mįslių, atmintinai skaito poeziją, prozos fragmentus, kūrinio ištraukas vaidmenimis, aiškiai ir sklandžiai perteikia teksto mintį ir nuotaiką. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais.	A3.2. Atmintinai skaito tautosakos kūrinius, poezijos, prozos ir dramos ištraukas, geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti prasmę. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais.	A3.2. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas, geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti prasmę. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis, posakiais, citatomis.
A4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A4.1. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.1. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.1. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

B. Skaitymas ir teksto supratimas

	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
B1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus.	B1.1.1. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 5–6 klasėms rekomenduojamų arba savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.	B1.1.2. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 7-8 klasėms rekomenduojamų arba savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.	B1.1.3. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 9-10 klasėms rekomenduojamų arba savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.
	B1.2.1. Randa reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose. Skiria faktą ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	B1.2.2. Tikslingai naudojasi informacijos šaltiniais ir technologijomis, randa ir kritiškai vertina reikiamą informaciją, Skiria pagrįstą ir nepagrįstą informaciją. Išsiaiškina nežinomų	B1.2.3. Tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, kritiškai vertina šaltinių patikimumą ir teksto informacinę vertę. Skiria argumentuotą ir neargumentuotą

		žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	požiūrį. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.
B.2. Aptaria, analizuoja, lygina ir vertina įvairius skaitomus tekstus.	B2.1.1. Aptaria verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį, struktūrą, vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltinius, nustato jų patikimumą. Paaiškina, kaip siekiama vaizdo ir teksto įtaigumo, kritiškai vertina autoriaus pasirinktų raiškos priemonių tikslingumą. Nustato teksto paskirtį, adresatą, autoriaus tikslą. Diskutuoja apie tikras ir tariamas naujienas medijose.	B2.1.2. Aptaria verbalinio, neverbalinio ir audiovizualinio tekstų pagrindinę mintį ir keliamas problemas, analizuoja argumentus, požiūrių reiškimą, atpažįsta autoriaus intencijas, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę. Analizuoja elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formas, informacijos pateikimo internetiniuose tinklalapiuose specifiką. Diskutuoja apie manipuliaciją ir propagandą komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose.	B2.1.3. Aptaria verbalinių, neverbalinių ir audiovizualinių tekstų idėjas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes; atranda ir paaiškina tiesiogines ir paslėptas poveikio priemones. Diskutuoja apie kalbos laisvę ir jos ribas.
	B2.2.1. Nurodo teksto tipą, palygina skirtingų tekstų sandarą, raišką, iliustravimo priemones. Analizuoja dalykinio ir meninio, publicistinio ir buitinio stiliaus tekstų kalbos ypatybes ir praktinių tekstų (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemas, sąrašai, anketos, formos ir kt.) paskirtį, sandarą ir kalbos ypatybes; mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	B2.2.2. Apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus įvairiais aspektais. Analizuoja ir lygina mokslinio ir administracinio, meninio ir publicistinio stiliaus tekstų ir praktinių tekstų (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.) paskirtį, sandarą, kalbos ypatybes; mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	B2.2.3. Apibūdina skirtingų tipų, funkcinių stilių ir žanrų tekstus įvairiais aspektais. Paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės. Aptaria žiniasklaidos paskirtį ir žanrus (naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama), analizuoja jų ypatybes; mokosi rašyti aktualius tekstus.

B3. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas.	B3.1. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas derindami jas su skaitymo tikslu.	B3.1. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas derindami jas su skaitymo tikslu.	B3.1. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas derindami jas su skaitymo tikslu.
---	--	--	--

C. Rašymas ir teksto kūrimas

	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
C1. Kuria įvairius sakininius ir rašytinius tekstus, atsižvelgdami į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C1.1. Rašo kūrybinius darbus, reikšdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba.	C1.1. Rašo kūrybinius skirtingų žanrų darbus, reikšdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba.	C1.1. Kuria įvairių tipų ir žanrų tekstus, atlieka su nagrinėjama literatūra susijusius kūrybinius darbus, reikšdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba.
	C1.2. Žodžiu ir raštu atpasakoja tekstą, kuria istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakoja istorijas pagal piešinius, nuotraukas, paaiškina jų turinį; parengia savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą.	C1.2. Žodžiu ir raštu glaustai atpasakoja kūrinio siužetą, svarsto apie kūrinį, parengia kūrinio ir savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą savo bendraamžiams.	C1.2. Savarankiškai parengia perskaitytos knygos pristatymą, pranešimą su vaizdine medžiaga iš tiriamųjų kalbos arba literatūros darbų, parengia viešosios kalbos tekstą pagal žanro reikalavimus.
	C1.3. Žodžiu ir raštu apibūdina daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, išreikšdami bendrą įspūdį, tikslingai panaudodami detales ir vertindami.	C1.3. Rašo pasakojamuosius, informacinius, aiškinamuosius ir samprotajamuosius tekstus; rašinius, paremtus literatūros kūriniais.	C1.3. Rašo literatūrinius ir kitus samprotaujamojo pobūdžio rašinius, įvairiais aspektais analizuodami, interpretuodami ir vertindami literatūros ir kultūros tekstus, apibendrina ir daro išvadas.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

C2. Tinkamai pasirenka turinį, struktūrą ir raišką.	C2.1. Randa ir atsirenka informaciją tekstui kurti, tinkamai nurodo informacijos šaltinį.	C2.1. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, randa reikalingą informaciją, ją kritiškai vertina, atsirenka ir tinkamai ja pasinaudoja.	C2.1. Randa teksto kūrimui reikiamą informaciją bibliotekoje ir internete, kritiškai pasirenka šaltinius, tinkamai jais remiasi bei juos nurodo.
	C2.2. Žodžiu ir raštu pasakoja savo patirtį laikydamiesi nuoseklumo ir(ar) reikšmingumo principų, įterpia į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakoja pirmuoju ir trečiuoju asmeniu.	C2.2. Kalbėdami ir rašydami argumentuotai išreiškia savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, jį pagrindžia asmenine patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais.	C2.2. Samprotauja žodžiu ir raštu remdamiesi perskaitytais ar girdėtais tekstais, pateikia pavyzdžių iš kūrinių, plėtoja temą, keldami klausimus ir pateikdami argumentų.
C3. Rašo tekstus laikydamiesi kalbos normų ir kalbos vartojimo etiketo.	C3.1. Rašo laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1. Rašo laikydamiesi 5–8 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1. Rašo laikydamiesi 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių
	C3.2. Rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą.	C3.2. Rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdami technologijas.	C3.2. Rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, teminių darbų aplanką (<i>portfolio</i>) pasitelkdami technologijas.
C4. Taiko rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.1. Taiko pagrindines rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.1. Taiko rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.1. Taiko akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.

D. Kalbos pažinimas

	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
D1. Aptaria kalbos funkcionavimą visuomenėje.	D1.1. Atpažįsta programoje numatytus kalbos kaip socialinio, kultūrinio ir istorinio reiškinio aspektus.	D1.1. Atpažįsta ir aptaria programoje numatytus kalbos kaip socialinio, kultūrinio ir istorinio reiškinio aspektus.	D1.1. Analizuoja kalbą kaip socialinį kultūrinį ir istorinį reiškinį.
D2. Taiko fonetikos ir kirčiavimo žinias.	D2.1. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.	D2.1. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.	D2.1. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.
D3. Taiko leksikos, žodžių darybos ir morfologijos žinias.	D3.1. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.2. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą	D3.2. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą	D3.2. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą
D4. Taiko sintaksės žinias.	D4.1. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D4.1. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D4.1. Tikslingai taiko 5-10 kl. programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
D5. Vartoja kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.1. Atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.1. Atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.1. Atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.
D6. Taiko kalbos pažinimo strategijas.	D6.1. Savarankiškai atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius,	D6.1. Savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal programos turinį. Stebi kalbos	D6.1. Savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius,

	įžvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbos leksikai ir gramatikai.	reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	gretina skirtingų kalbų elementus. Apibūdina lietuvių kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.
	D6.2. Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2. Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2. Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

E. Literatūros ir kultūros pažinimas

	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
E1. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, kultūros tekstus.	E1.1.1. Aptaria teksto turinį, svarbiausias idėjas, veikėjų charakterius, vertina jų poelgius ir problemas, kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus ir pažintas vertybes.	E1.1.2. Pristato tautosakos, žymiausius lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, vertina skirtingas idėjas ir raiškos būdus, diskutuoja apie kūrinyje svarstomas problemas ir vertybes.	E1.1.3. Aptaria kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas, remdamiesi autoriaus biografija, istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekštais, susieja su šiuolaikinio gyvenimo problemomis, nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.
	E1.2.1. Analizuoja interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos savitumą, įžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.2. Analizuoja, interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.3. Analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria jų tradiciją ir šiuolaikinį kultūrinį kontekstą, nurodo siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstines sąsajas, grožinio teksto sąsajas su kitais meno

			kūriniais. Diskutuoja apie originalumo ir meninės vertės problemą literatūroje.
			E1.3. Aptaria lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinių ir siužetų turinį, išvelgia jų pagrindinius reiškinius ir idėjas, paaiškina antikinių ir biblinių motyvų ir pasakojimų svarbą kultūrai ir literatūrai. Analizuoja antikinių ir biblinių motyvų transformacijas literatūroje.
E2. Vartoja literatūros teorijos sąvokas.	E2.1. Vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.2. Vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.3. Vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.
E3. Aptaria kultūros reiškinius ir asmenybes; dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1. Aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes. Atpažįsta reikšmingiausias dabarties kultūros reiškinius, aptaria kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E3.2. Aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, paaiškina jų vaidmenį ir darbų reikšmę. Nusako kultūrą kaip svarbią gyvenimo dalį. Pasakoja apie tradicijas, stebi įvairius dabarties kultūrinius reiškinius. Dalyvauja savo mokyklos, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.2. Aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką Lietuvos kultūrai. Stebi ir aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius. Dalyvauja savo mokyklos, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

6. Mokymosi turinys

6.1. Kalbos vartojimo ugdymo turinys

6.1.1. Kalbos vartojimo ugdymas 5–6 klasių koncentre

*Rekomenduojama medžiaga ir integraciniai ryšiai nurodyti **Metodinėse rekomendacijose**.*

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

Aiškaus bei taisyklingo kalbėjimo, tinkamos intonacijos ir neverbalinės komunikacijos (laikysena, mimika) etiketas.

Artikuliavimo aiškumas ir taisyklingumas, lietuviškas sakinių intonavimas.

Skaitymas balsu: skaitymo girdimumas, aiškumas, tempas, pauzės, intonacija. Raiškusis skaitymas: prasmingas, sklandus teksto minties ir nuotaikos perteikimas. Pasakos sekimas, padavimo pasakojimas, poezijos, prozos skaitymas, skaitymas vaidmenimis.

Klausomo ar audiovizualinio teksto turinio, kalbėjimo kultūros, raiškos elementų komentavimas.

Aktyvus klausymasis.

Kalbėjimo situacijos – viešoji ir asmeninė erdvė, tikslai ir adresatas – suaugusieji, bendraamžiai. Pokalbio pradžios ir pabaigos etiketas. Požiūrio išsakymo ir prieštaravimo etiketas. Pasakojimas, apibūdinimas, aiškinimas, samprotavimas apie įvykius, reiškinius ir tekstus, pagrindžiant savo nuomonę.

Tinkamos kalbinės raiškos pasirinkimas ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimas.

Trumpa kalba (sveikinimas, kvietimas, padėka). Pristatymas, jo situacija ir tikslai.

Bendravimo telefonu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose elgesio taisyklės.

Skaitymas ir teksto supratimas

Skaitymas kaip vertybė. Skaitymo malonumas, įdomumas. Grožinio kūrinio skaitymas. Knygų (kūrinių) žanrai.

Atidusis (įdėmusis) skaitymas. Vadovėlių medžiaga: apibrėžimai, taisyklės, instrukcijos, lentelės, schemas, žemėlapiai.

Pažintinis (apžvalginis) skaitymas. Spaudiniai: knygos, laikraščiai, žurnalai, skrajutės ir kt.

Ieškomasis skaitymas. Žodynai ir žinynai.

Pagrindinės informacijos radimo strategijos. Vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltiniai ir jų patikimumas. Fakto ir nuomonės skyrimas.

Internetas kaip akiračio plėtimo priemonė ir informacijos šaltinis. Svarbi ir nesvarbi informacija. Naujausios informacijos perdavimo galimybės.

Reklama: vaizdo ir teksto įtaigumas. Reklamos vaikams. Socialinės reklamos komunikacinės priemonės. Reportažinės fotografijos, karikatūros, antraštės.

Televizijos ir radijo laidų specifika ir įvairovė. Tikslingas jų žiūrėjimas ar klausymasis. Televizijos ir radijo programų gidai.

Verbalinio ir neverbalinio teksto tema, turinys, paskirtis. Tikros ir tariamos naujienos medijose.

Dalykinio ir meninio stiliaus tekstai, jų paskirtis ir kalbos ypatybės (tikslumas, aiškumas ir glaustumas; konkretumas ir vaizdingumas).

Publicistinio ir buitinio stiliaus tekstai, jų paskirties supratimas. Publicistinio ir buitinio stiliaus kalbos ypatybės. Kalbos vaizdingumas ir neformalumas, dialogiškumas.

Praktinių tekstų kalbos ypatybės. Praktiniai tekstai (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemos, sąrašai, anketos, formos ir kt.).

Rašymas ir teksto kūrimas

Rašto kultūra.

Sakytinė ir rašytinė raiška. Sakytinės raiškos ypatybės (kreipimasis į klausytojus, kalbėjimas pirmu asmeniu, dažniausiai – esamasis laikas, trumpi sakiniai).

Teksto atpasakojimas (žodžiu ir raštu). Literatūrinių, realaus gyvenimo ar vaizduotės istorijų pasakojimas pirmuoju ir trečiuoju asmeniu (žodžiu ir raštu). Istorijų pagal piešinius ir nuotraukas kūrimas (žodžiu ir raštu). Kūrybiniai darbai.

Įspūdis, nuomonė, požiūris, jų reiškimas ir pagrindimas (pavyzdžiai, citatos, asmeninė patirtis). Tinkamas informacijos šaltinio nurodymas. Išvados, jų formulavimas.

Teksto tema ir pagrindinė mintis, jos formulavimo ypatybės. Pavadinimo funkcijos.

Teksto struktūra (įžanga, minties plėtojimas, pabaiga).

Rašymo strategijos: apmąstymas, plano apmatai ir minčių žemėlapis, rašymas, peržiūrėjimas, grįžtamosios informacijos gavimas.

Tekstų tipai. Pasakojimas, aprašymas, samprotavimas.

Pasakojimo samprata. Įvykis, vieta, laikas, pasakotojas. Pasakojimo nuoseklumas (laiko, priežastinis). Pasakojimo kompozicija. Tiesioginė kalba pasakojime.

Pasakojimas pagal faktų, detalių, įvykių reikšmingumą (žodžiu ir raštu). Pasakojimo rišlumas.

Aprašymo samprata. Aprašymo sandara: bendras įspūdis, detalės ir vertinimas. Autoriaus požiūris į aprašomus objektus ir jo reiškimas.

Daiktų, gyvūnų, fantastinių būtybių, žmonių, aplinkos, gamtos ir jausmų apibūdinimas (žodžiu ir raštu). Autoriaus siekiai ir jų perteikimas.

Samprotavimas (žodžiu ir raštu). Priežastis ir pasekmė, jų skyrimas.

6.1.2. Kalbos vartojimo ugdymas 7–8 klasių konkurencijoje

Rekomenduojama medžiaga ir integraciniai ryšiai nurodyti Metodinėse rekomendacijose.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija, adresatui tinkamas ir suprantamas tempas.

Skaitymas balsu: skaitymo girdimumas, aiškumas, tempas, pauzės ir intonacija. Raiškasis skaitymas: sklandus poezijos, prozos, dramos tekstų prasmės perteikimas.

Pagrįstas klausomo ar audiovizualinio teksto turinio, raiškos, intencijos, kalbėjimo kultūros vertinimas.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos, atsižvelgiant į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

Bendravimas grupėje. Pokalbio inicijavimas ir plėtojimas, dalijimasis informacija ir patirtimi, požiūrio reiškimas ir pagrindimas, bendro sprendimo priėmimas.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Diskusija. Tiesos siekimas, pritarimas ar prieštaravimas pasirenkant tinkamą kalbinę raišką ir kuriant teigiamus tarpusavio santykius, gebėjimas susitarti. Bendravimo raštu ir žodžiu skirtumai.

Pristatymo situacija, tikslas ir pagrindinės strategijos. Tinkamas žodynas, kalbėjimo tempas, garsumas, intonacija, pauzės. Kontaktas su auditorija. Veido išraiškos, gestų ir bendros laikysenos etiketas.

Skaitymas ir teksto supratimas

Skaitymas kaip vertybė. Skaitymo malonumas. Savarankiškas knygų pasirinkimas.

Tekstų paskirtis ir struktūra. Tekstų grafinės savybės. Skirtingų skaitymo strategijų įvaldymas.

Informacinės technologijos ir tekstas. Informacijos pateikimas internetiniuose tinklalapiuose. Elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formos. Audiovizualinis tekstas.

Informacijos paieška, atranka ir kritinis vertinimas. Pagrįstos ir nepagrįstos informacijos skyrimas. Manipuliacija ir propaganda komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose. Komercinių reklamų analizė.

Verbalinio ir neverbalinio teksto pagrindinė mintis, problemos, argumentai. Autoriaus tikslo atpažinimas. Požiūrių reiškimas tekste. Tiesioginė ir perkeltinė reikšmė.

Kalbos priemonių pasirinkimas susirašinėjant elektroniniu paštu ir pokalbių svetainėse.

Mokslinio ir administracinio stiliaus tekstai, jų paskirtis, sandara, kalbos ypatybės (abstraktumas, konkretumas, logiškumas, terminų vartojimas; standartų laikymasis, kalbos šablonai).

Meninio ir publicistinio stiliaus tekstai, jų raiškos priemonės ir būdingos kalbos ypatybės (individualumas, minties aiškumas, tiesioginis socialinis vertinimas).

Praktinių (taikomųjų) tekstų paskirtis, sandara, kalbos ypatybės. Praktiniai tekstai (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.). Stilius ir gramatinė forma.

Rašymas ir teksto kūrimas

Rašto darbų estetika. Stiliaus individualumas.

Kūrybiniai darbai (miniatiūra, esė, interviu, recenzija, eilėraštis ir pan.), naudojantis įvairiomis kalbinės raiškos priemonėmis.

Kalbinės raiškos priemonės: palyginimas, citata, metafora, metonimija, paralelizmas; ironija, kontrastas, inversija, antitezė, elipsė; hiperbolė, litotė. Emocinė leksika.

Kontekstas (žodžio, žodžių junginio ar sakinio vartosenos aplinka). Stilizacija.

Atpasakojimas. Glaustas kūrinio siužeto atpasakojimas, svarstymas apie kūrinį (žodžiu ir raštu). Savarankiškai perskaitytos knygos pristatymas.

Straipsnis. Reikalingos informacijos radimas, kritiškas vertinimas, atranka ir tinkamas panaudojimas. Informacijos šaltinių nurodymas.

Rašinys. Rašymo strategijos. Planavimo būdai ir rašymo etapai. Apmąstymas, temos aspektų išskyrimas, plano apmatai.

Teiginių formulavimas, jų pagrindimas. Argumentuotas požiūris į įvykius, reiškinius ar tekstus. Asmeninės patirties, skaitytų grožinių ir negrožinių tekstų panaudojimas argumentų kūrimui (žodžiu ir raštu). Citavimas.

Sakytinė ir rašytinė raiška, jos lyginimas.

Viešoji kalba bendraamžiams, jos rengimas ir sakymas. Kalbos iliustravimas.

6.1.3. Kalbos vartojimo ugdymas 9–10 klasių koncentre

Rekomenduojama medžiaga ir integraciniai ryšiai nurodyti Metodinėse rekomendacijose.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

Bendrinės lietuvių kalbos normų laikymasis ir viešojo bendravimo etika.

Sklandus ir perteikiantis prasmę poezijos, prozos ir dramos ištraukų skaitymas balsu.

Kalbėjimo ir klausymo strategijos. Tinkamų kalbos formų pasirinkimas bendraujant elektroninėmis priemonėmis, atsižvelgiant į bendravimo tikslus, paisant bendravimo dalyvių ir situacijos (kreipimasis, sveikinimasis, pokalbio inicijavimas ir plėtojimas, kultūringas pokalbio pertraukimas, pokalbio išvengimas; telefoninis pokalbis ir pan.).

Bendravimas internetinėse pokalbių svetainėse. Lingvistinė etika, orumas. Komplimentų etika. Anonimiškumo poveikis kalbos vartojimui.

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas. Klausimų uždavimas pristatančiajam.

Dalijimasis informacija, patirtimi ir nuomone, atsižvelgiant į kalbėjimo situaciją ir adresatą (pokalbis, diskusija, debatai). Argumentuotas problemų kėlimas, svarstymas, pritarimas ar prieštaravimas, atsakingas sprendimų priėmimas. Žodinės diskusijos teiginių ir reikiamos informacijos žymėjimasis klausant pranešimo. Reziūmavimas to, kas buvo išgirsta. Klausimų uždavimas kalbėtoju.

Klausomo ar audiovizualinio teksto turinio, raiškos, intencijos, kalbėjimo kultūros, poveikio klausytojui interpretavimas ir vertinimas.

Skaitymas ir teksto supratimas

Skaitymas kaip vertybė. Skaitymo malonumas. Savarankiškas knygų pasirinkimas. Savo ir / ar kitų skaitytojų skaitymo įgūdžių, poreikių, patirties analizė ir įvertinimas (pokalbis, esė, pristatymas, sąrašo sudarymas).

Tekstų tipai, žanrai ir funkciniai stiliai, jų pagrindinės savybės, paskirtis ir raiška. Autoriaus individualybė.

Vadovėlių ir mokslo populiarinimo tekstų kalbos ypatybės ir skaitymo strategijos.

Darbas su tekstu: atpasakojimas, komentarai, santrauka, interpretacija ir kt. Žodinės ir vaizdinės, grafinės medžiagos siejimas.

Įvairūs informacijos šaltiniai ir technologijos. Informacijos paieška, atranka, šaltinių patikimumo vertinimas. Pagrįsto ir nepagrįsto požiūrio skyrimas.

Žiniasklaidos paskirtis ir ypatybės. Žiniasklaidos žanrai: naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama. Televizija ir radijas: visuomeniniai ir privatūs transliuotojai. Programų sudarymo principai.

Išgalvotų naujienų problema.

Verbalinio ir neverbalinio teksto idėjos ir intencijos. Teksto sąsajos su kontekstu, įtakos darymo būdai. Tiesioginės ir paslėptos poveikio priemonės. Antraščių paskirtis. Elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybės. Kalbos laisvė ir jos ribos.

Rašymas ir teksto kūrimas

Sakytinės ir rašytinės kalbos vartojimo specifika. Stilingos kalbos reikalavimai. Leksinės, sintaksinės ir fonetinės stiliaus figūros.

Viešosios kalbos (teisminės, socialinės politinės, proginės ir kt.), jų analizė.

Viešųjų kalbų rengimo ir sakymo strategijos atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui. Tikslingas retorinių raiškos priemonių vartojimas.

Akademinei iškalbai (pranešimas su vaizdine medžiaga iš tiriamųjų kalbos ar literatūros darbų).

Kūrybiniai darbai (esė, komentarai, anotacijos, recenzijos ir kt.).

Samprotavimas (žodžiu ir raštu) remiantis skaitytais ar girdėtais tekštais. Literatūros ir kultūros tekstų vertinimas. Teminių darbų aplankas (*portfolio*) apie kultūros reiškinius ir asmenybes. Literatūrinis rašinys.

Rašinio planavimas ir rašymas: idėjų rinkimas, plano rengimas; rašinio tema, pagrindinė mintis ir teksto kompozicija.

Reikiamos informacijos paieška bibliotekoje ir internete, kritiškas šaltinių pasirinkimas, tinkamas rėmimasis jais ir jų nurodymas. Tezių rašymas.

Naujienų rašymas: medžiagos ir informacijos šaltinių pasirinkimas ir atsakomybės prisiėmimas už paskelbtą informaciją. Naujienų antraštės.

Interviu rašymas: klausimų tipai; pasirengimas, klausimų uždavimas, rašymas, redagavimas ir sudarymas.

Nuomonių rašymas: savo nuomonės apie diskutuojamą problemą reiškimas ir jos paaiškinimas.

Praktinių tekstų rengimo principai. Praktiniai tekstai (dalykinis laiškas, gyvenimo aprašymas, prašymas, įgaliojimas ir kt.).

Lingvistinis tekstų redagavimas. Tekstų tobulinimas ir skelbimas.

6.2. Kalbos pažinimo turinys

6.2.1. Kalbos pažinimas 5–6 klasėse

5 klasės turinio apimtis	6 klasės turinio apimtis
Kalba kaip socialinis, kultūrinis ir istorinis reiškinys	
<p>Kalbos kilmė. Kalbos ir kitų komunikacinių sistemų palyginimas. Kalba kaip bendravimo priemonė. Gimtosios kalbos svarba.</p> <p>Žodžio reikšmė. Žodžių daugiareikšmiškumas. Homonimai. Žodžių vartojimas perkeltine reikšme.</p> <p>Lietuvių kalbos žodyno turtingumas. Sinonimai ir antonimai. Palyginimai. Frazeologizmai.</p> <p>Susipažinimas su žodynais, žinynais, enciklopedijomis (spausdintiniais ir elektroniniais leidiniais).</p> <p>Ką skaitė ir kaip mokėsi lietuvių protėviai: Martyno Mažvydo pirmoji lietuviška knyga – pirmasis lietuvių kalbos vadovėlis, pirmasis eilėraštis (elementoriaus ir eiliuotos prakalbos ištraukos).</p>	<p>Kalba kaip pasaulio pažinimo būdas. Kaip skirtingos kalbos atskleidžia tautos mentalitetą.</p> <p>Li</p> <p>Lietuvių kalba – mus vienijanti kalba. Tautos ir valstybės kalba. Lietuvos Respublikos Konstitucija (14 str.), Lietuvos Respublikos valstybinės lietuvių kalbos įstatymas (supažindinimas). Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo veikla (supažindinimas).</p>
Fonetika ir rašyba	
Kalbos padargai, jų funkcijos. Garsas ir raidė. Abėcėlė.	Lietuvių kalbos rašybos principai (fonetinis, morfologinis, tradicinis).

<p>Garsų klasifikacija (balsiai, priebalsiai, dvigarsiai). Balsiai. Ilgieji ir trumpieji balsiai, jų tarimas ir rašyba.</p> <p>Priešakinės ir užpakalinės eilės balsiai. <i>e-ia</i> rašyba lietuviškų žodžių kamiene.</p> <p>Priebalsiai. Skardieji ir duslieji priebalsiai, jų tarimas ir rašyba.riebalsių supanašėjimas. Kietieji ir minkštieji priebalsiai, jų tarimas ir rašyba. Minkštumo ženklas. Priebalsio <i>j</i> tarimas ir rašyba lietuviškuose žodžiuose.</p> <p>Dvigarsiai. Dvibalsiai, jų tarimas ir rašyba. Mišrieji dvigarsiai. Mišriųjų dvigarsių su <i>i, u</i> tarimas ir rašyba.</p>	<p>Bendrines tarties normų kartojimas (ilgieji ir trumpieji balsiai, nekirčiuoti ilgieji balsiai, kirčiuoti trumpieji balsiai, balsiai <i>e, ė, o</i> ir dvibalsiai <i>ie, uo</i>, mišrieji dvigarsiai su <i>i, u</i>, skardieji ir duslieji priebalsiai, priebalsių supanašėjimas ir susiliejiimas, kietieji ir minkštieji priebalsiai, priebalsis <i>j</i>).</p> <p>Tarptautinių žodžių tarimas ir rašyba. Tarptautinių žodžių balsio <i>o</i> tarimas. <i>e-ia</i> rašyba tarptautiniuose žodžiuose.</p> <p>Priebalsio <i>j</i> tarimas ir rašyba tarptautiniuose žodžiuose.</p> <p>Kaitomi ir nekaitomi tarptautiniai žodžiai, jų tarimas ir rašyba.</p>
Žodžių sandara ir rašyba	
<p>Žodžių sandara. Skaidieji ir neskaidieji žodžiai. Reikšminės žodžio dalys: šaknis, galūnė, priešdėlis, priesaga.</p> <p>Sangrąžos dalelytė, jos vieta žodyje. Sudurtinių žodžių jungiamasis balsis.</p> <p>Kamienas ir galūnė.</p> <p>Šaknis – pagrindinė reikšminė žodžių dalis. Šaknies balsių kaita giminiškuose žodžiuose.</p> <p>Trumpųjų ir ilgųjų balsių kaita, tarimas ir rašyba.</p> <p>Priebalsių supanašėjimas ir susiliejiimas kamiene ir sudurtiniuose žodžiuose.</p>	<p>Reikšminių žodžio dalių kartojimas.</p> <p>Paprastieji žodžiai ir vediniai.</p> <p>Žodžių darybos būdai. Darybinė žodžio reikšmė.</p> <p>Priešdėlinė daryba. Priešdėlinių vedinių vartojimas, priešdėlių tarimas ir rašyba. Priešdėlių <i>sq-</i> (<i>san-, sam-</i>) ir <i>i-</i> (<i>in-, im-</i>) rašyba ir tarimas.</p> <p>Priesaginė daryba. Priesaginių vedinių vartojimas. Vardažodžio ir veiksmažodžio priesagų tarimas ir rašyba.</p> <p>Galūninė daryba. Galūninių vedinių vartojimas. Galūninės darybos vedinių šaknies trumpųjų ir ilgųjų balsių kaita, tarimas ir rašyba.</p> <p>Sudurtiniai žodžiai, jų jungiamieji balsiai ir rašyba.</p> <p>Žodžių lizdas. Giminiški žodžiai.</p> <p>Nosinių raidžių rašyba žodžių kamiene. Nosinių raidžių rašyba ir tarimas žodžių šaknyje (<i>a, e, i, u : an, en, in, un; q : e : i; q, e</i>).</p>

Morfologija ir rašyba

<p>Kalbos dalių sistema (savarankiškosios ir nesavarankiškosios kalbos dalys, linksniuojamosios, asmenuojamoji, nekaitomosios kalbos dalys).</p> <p>Daiktavardis. Daiktavardžio reikšmė. Bendriniai ir tikriniai daiktavardžiai. Didžiųjų raidžių rašymas. Sudėtinių pavadinimų rašybos ypatumai.</p> <p>Daiktavardžio gramatiniai požymiai, linksniuotės. Linksniai, jų sintaksinės funkcijos ir vartojimas. Nelinksniuojamieji daiktavardžiai. Daiktavardžio linksnų galūnių rašyba.</p> <p>Priešdėlinių ir priesaginių daiktavardžių tarimas ir rašyba.</p> <p>Veiksmažodžių valdomi linksniai ir jų vartojimas.</p> <p>Būdvardis. Būdvardžio reikšmė. Kokybiniai ir santykiniai būdvardžiai.</p> <p>Būdvardžio gramatiniai požymiai, linksniuotės. Būdvardžio linksnų galūnių rašyba. Būdvardžio derinimas su daiktavardžiu. Būdvardžio valdymas.</p> <p>Priešdėlinių ir priesaginių būdvardžių tarimas ir rašyba.</p> <p>Būdvardžio bevardė giminė, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Būdvardžio laipsniai, jų vartojimas ir rašyba.</p> <p>Įvardžiutiniai būdvardžiai, jų linksniavimas, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Įvardis. Įvardžio reikšmė. Įvardžio skyriai.</p> <p>Įvardžio gramatiniai požymiai. Įvardžio linksniavimas, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Būdvardiškai vartojamų įvardžių kirčiavimo ypatumai (<i>toks, -ia, šioks, -ia, anoks, -ia, kažkoks, -ia</i> ir kt.).</p> <p>Skaitvardis. Skaitvardžio reikšmė. Skaitvardžio skyriai.</p> <p>Skaitvardžio gramatiniai požymiai. Pagrindinių kiekinių skaitvardžių kirčiavimo ypatumai (<i>keturi, penki, šeši</i> ir kt.).</p>	<p>Linksniuojamųjų kalbos dalių kartojimas.</p> <p>Veiksmažodis. Reikšmė ir gramatiniai požymiai. Pagrindinės veiksmažodžio formos. Asmenuojamosios veiksmažodžio formos. Veiksmažodžių asmenuotės ir asmenavimas.</p> <p>Veiksmažodžio nuosakos ir laikai. Tiesioginė nuosaka. Tiesioginės nuosakos esamasis, būtasis kartinis, būtasis dažninis ir būsimasis laikai, jų vartojimas. Būsimojo laiko III asmens tarimas ir rašyba. Tariamoji nuosaka, daryba, vartojimas ir rašyba. Liepiamoji nuosaka, daryba, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Veiksmažodžių šaknies balsių kaita ir rašyba. Nosinių raidžių rašyba veiksmažodžių šaknyse (su išvestinių žodžių rašyba) ir tarimas.</p> <p>Veiksmažodžių daryba. Priešdėlinių ir priesaginių veiksmažodžių vartojimas ir rašyba.</p> <p>Sangražiniai ir beasmeniai veiksmažodžiai. Jų vartojimas ir rašyba.</p> <p>Prieveiksmis. Prieveiksmio reikšmė. Prieveiksmio skyriai. Prieveiksmio gramatiniai požymiai.</p> <p>Prieveiksmių daryba, laipsniavimas, vartojimas ir rašyba. Prieveiksmių su priesaga <i>-(i)ai</i> kirčiavimas.</p> <p>Prielinksniai ir polinksniai. Linksniai su prielinksniais ir jų sintaksinės funkcijos. Prielinksninių konstrukcijų ir polinksnų vartojimas.</p>
--	---

<p>Dauginių ir kuopinių skaitvardžių daryba, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Įvardžiutinių skaitvardžių linksniavimas, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Romėniški ir arabiški skaitmenys, vartojimas. Datos, matų, piniginių vienetų ir kitos santrumpos.</p>	
Sintaksė ir skyryba	
<p>Žodžių junginio sąvoka. Žodžių junginio pagrindinis ir priklausomasis žodis.</p> <p>Sakinio sąvoka. Sakinių rūšys pagal sakymo tikslą. Tiesioginiai, klausiamieji ir skatinamieji sakiniai. Šaukiamieji sakiniai. Skyrybos ženklai sakinio gale. Sakinio intonacija.</p> <p>Sakinio gramatinis centras. Vientisinis ir sudėtinis sakiny.</p> <p>Vientisinio sakinio sąvoka. Sakinio dalys. Pagrindinės ir antrininkės sakinio dalys. Tarinys ir veiksnys. Papildinys. Vietos, laiko ir būdo aplinkybės. Pažyminys.</p> <p>Vienarūšės sakinio dalys, būdingiausi jų skyrybos atvejai (kablelis prieš kartojamą jungtuką <i>ir</i>, taip pat prieš vienaarūšės sakinio dalis jungiančius jungtukus <i>o, bet, tačiau</i>).</p> <p>Būdingiausi kreipinio skyrybos atvejai.</p>	<p>Vientisinio sakinio kartojimas.</p> <p>Sudėtinio sakinio sąvoka.</p> <p>Būdingiausi sudėtinių sujungiamųjų (dėmenys sujungti jungtukais <i>o, bet, tačiau, dėl to, todėl</i>) ir prijungiamųjų (dėmenys sujungti <i>kad, jog, kai, nes, kadangi, nors, kuris, jei, jeigu</i>) sakinių skyrybos atvejai. Kablelis tarp sudėtinio bejungtukio sakinio dėmenų.</p> <p>Tiesioginės kalbos skyryba su autoriaus žodžiais (būdingiausi atvejai).</p> <p>Vientisinių ir sudėtinių sakinių sintaksinis nagrinėjimas.</p>

6.2.2. Kalbos pažinimas 7–8 klasėse

7 klasės turinio apimtis	8 klasės turinio apimtis
Kalba kaip socialinis, kultūrinis ir istorinis reiškiny	
<p>Pasaulio kalbos. Pasaulio kalbų genealoginė klasifikacija (supažindinimas). Indoeuropiečių kalbų šeima. Baltų kalbos.</p> <p>Lietuvių asmenvardžiai. Vardų ir pavardžių kilmė. Vietovardžių kilmė.</p>	<p>Bendrinė kalba ir jos funkcijos. Kalbos normos samprata. Norminė ir nenorminė leksika.</p>

<p>Kalbos ir tautos ryšys. Kalba – materialios ir dvasinės kultūros reiškėja, tautos savasties saugotoja. Liaudies dainose atsiskleidžianti tautos savastis.</p>	<p>Oficialus ir neoficialus bendravimas. Reikalų raštai (prašymas, pasiaiškinimas, CV, motyvacinis laiškas, skelbimas, kvietimas, elektroninis laiškas, renginio programa ir pan.). Jausmaženklių funkcijos ir vartojimas. Lietuvių kalbos tarmės. Tarmės – gyvosios kalbos lobynas, bendrinės kalbos turtinimo ir palaikymo šaltinis. Kalbos atmainos (tarmė, sociolektas, žargonas, medialektas) ir jų santykis su bendrine kalba. Kalba – asmens socialinės tapatybės kūrimo įrankis.</p>
Fonetika ir kirčiavimas	
<p>Žodžio skiemuo. Skiemens pagrindas. Ilgieji ir trumpieji skiemenys. Kirčiuoti ir nekirčiuoti skiemenys. Kirtis. Kirčio ženklai. Kirčio reikšmė. Trumpųjų skiemenų kirčiavimas. Ilgieji kirčiuoti skiemenys. Priegaidės, jų rūšys. Priegaidžių tarimas ir nustatymas (būdingiausi atvejai). Pagrindinės kirčiavimo taisyklės. Padėtinio ilgumo balsių <i>a, e</i> kirčiavimas. Ilgųjų žodžio galo skiemenų kirčiavimas. Skiemenų, kurių pagrindą sudaro dvigarsiai (išskyrus <i>ie</i> ir <i>uo</i>), kirčiavimas. Tarptautinių žodžių kirčiavimas (būdingiausi atvejai). Naudojimas kirčiavimo žodynais ir elektroninėmis kirčiuoklėmis.</p>	<p>Pagrindinių trumpųjų ir ilgųjų skiemenų kirčiavimo taisyklių kartojimas. Praktinės kirčiavimo taisyklės. Priešpaskutinio skiemens taisyklė ir jos taikymas vardažodžiui ir veiksmažodžiui. Daugiskaitos naudininko taisyklė ir jos taikymas (vietininko kirčiavimas). Naudojimas kirčiavimo žodynais ir elektroninėmis kirčiuoklėmis.</p>
Morfologija ir rašyba	
<p>Asmenuojamųjų veiksmažodžio formų kartojimas. Neasmenuojamosios veiksmažodžio formos. Dalyvis. Dalyvio reikšmė. Dalyvio gramatiniai požymiai. Dalyvių rūšys. Veikiamieji ir neveikiamieji dalyviai. Veikiamųjų dalyvių laikai, daryba, vartojimas. Veikiamųjų dalyvių linksniavimas, rašyba. Neveikiamųjų dalyvių laikai, daryba, vartojimas. Neveikiamųjų dalyvių linksniavimas, rašyba. Sangražiniai dalyviai ir jų rašyba. Įvardžiuotiniai dalyviai, jų linksniavimas, rašyba ir vartojimas.</p>	<p>Neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų kartojimas. Dalelytė. Dalelytės reikšmė, vartojimas, rašyba. Jaustukas. Jaustuko reikšmė, vartojimas, rašyba. Ištiktukas. Ištiktuko reikšmė, vartojimas, rašyba. Žodžių rašymas kartu ir atskirai. Kalbos dalių gramatinių požymių, vartojimo ir rašybos kartojimas ir apibendrinimas.</p>

<p>Pusdalyvis. Pusedalyvio reikšmė. Pusedalyvio gramatiniai požymiai, daryba, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Padalyvis. Padalyvio reikšmė. Padalyvio gramatiniai požymiai, daryba, vartojimas ir rašyba.</p> <p>Jungtukas. Jungtuko reikšmė. Jungtukų skyriai: sujungiamieji ir prijungiamieji jungtukai (supažindinimas).</p>	
Sintaksė ir skyryba	
<p>Žodžių junginys. Žodžių junginių rūšys pagal sintaksinį ryšį. Prijungiamieji žodžių junginiai, jų pagrindinis ir priklausomasis žodis. Pagrindinio ir priklausomojo žodžio jungimo būdai: valdymas, derinimas ir šliejimas. Žodžių junginiai, sudaryti abipusės sąsajos ryšiu.</p> <p>Žodžių junginių rūšys pagal pagrindinio žodžio kalbos dalį. Veiksmažodiniai, daiktavardiniai ir būdvardiniai žodžių junginiai.</p> <p>Aktualūs žodžių junginių vartojimo atvejai. Linksniai, valdomi veiksmažodžių <i>atitikti, atstovauti, aukotis, kreiptis, nusimanyti, pasiekti, pripildyti, skolintis</i> ir kt., galininkinių veiksmažodžių su neiginiu <i>ne-</i>, būdvardžių <i>atsparus, atviras, dosnus, gabus, gausus, panašus, sotus, turtingas</i> ir kt. Dvejybiniai linksniai.</p>	<p>Skyryba ir jos paskirtis. Skiriamieji ženklai, jų reikšmės ir intonacija.</p> <p>Sakinio požymiai. Vientisinis sakiny. Vientisinių sakinių skirstymas. Išplėstiniai ir neišplėstiniai sakiniai. Asmeniniai ir beasmeniniai sakiniai. Nepilnieji sakiniai.</p> <p>Sakinio dalies sąvoka. Sakinio dalių nustatymo būdai (formalusis ir semantinis sakinio nagrinėjimo aspektas). Sakinio dalių variantiškumas. Sakinio dalių ir kalbos dalių santykiai.</p> <p>Pagrindinės ir antrininkės sakinio dalys.</p> <p>Veiksny. Veiksnių raiška.</p> <p>Tarinys. Grynasis, sudurtinis, suvestinis, mišrusis tarinys ir jų raiška. Galimybė rašyti brūkšnį vietoj praleistos jungties.</p> <p>Papildinys. Papildinio raiška.</p> <p>Aplinkybės, jų rūšys (vietos, laiko, būdo ir kiekybės, priežasties, sąlygos, nuolaidos ir tikslo) ir raiška. Išplėstinės dalyvinės, pusedalyvinės, ir padalyvinės aplinkybės. Galimybė rašant jas skirti kableliais.</p> <p>Pažyminys. Derinamieji ir nederinamieji pažyminiai, jų raiška ir skyryba. Išplėstiniai pažyminiai, jų raiška ir skyryba. Priedėlis, jo semantika ir skyryba.</p>

	<p>Vienarūšės sakinio dalys. Vienarūšių sakinio dalių požymiai, jungimas, intonacija. Vienarūšiai ir nevienarūšiai derinamieji pažyminiai. Vienarūšių sakinio dalių skyryba.</p> <p>Aiškinamosios sakinio dalys, jų požymiai ir intonacija. Aiškinamųjų sakinio dalių su įvairiais jungiamaisiais žodžiais skyryba. Aiškinamųjų sakinio dalių be jungiamojo žodžio skyryba. Daugianarės aiškinamosios sakinio dalys ir jų skyryba.</p> <p>Lyginamųjų posakių skyryba.</p> <p>Žodžiai ir posakiai, klausimais nesusiję su sakiniu. Kreipinys ir jo raiška. Kreipinio skyryba. Įterpiniai. Įterpinių reikšmė. Dažniausiai įterpiniais einantys žodžiai ir žodžių junginiai. Įterpinių skyryba.</p>
--	--

6.2.3. Kalbos pažinimas 9–10 (gimnazijų I–II) klasėse

9 (gimnazijų I) klasės turinio apimtis	10 (gimnazijų II) klasės turinio apimtis
Kalba kaip socialinis, kultūrinis ir istorinis reiškinys	
<p>Kalbos kitimas, kitų kalbų ir globalizacijos procesų poveikis lietuvių kalbai. Dvikalbystė ir daugiakalbystė. Kalba ir informacinės technologijos.</p> <p>Dabartinė lietuvių kalbos situacija. Leksika – greitai kintanti kalbos sistemos dalis. Lietuvių kalbos tradicijos ir pokyčių dėmė.</p> <p>Praktinė žodynų paskirtis. <i>Bendrinės lietuvių kalbos žodynas</i> – svarbiausias kalbos norminamasis leidinys. Didysis <i>Lietuvių kalbos žodynas</i> – lietuvių pasaulėvaizdžio, kultūros ir istorijos šaltinis.</p>	<p>Seniausi rašytiniai lietuvių kalbos šaltiniai (M. Mažvydas, J. Bretkūnas, M. Daukša ir kt.).</p> <p>Pagrindiniai lietuvių kalbos tyrėjų ir ugdytojų darbai, jų reikšmė (D. Kleinas, A. Šleicheris, K. Sirvydas, J. Jablonskis, K. Būga, Pr. Skardžius, J. Balčikonis ir kt.). Kalbos istorija ir leksika.</p> <p>K. Sirvydas „Trijų kalbų žodynas“ (susipažinimas su pirmuoju lietuvių kalbos žodynu).</p> <p>Kalbos tiriamųjų darbų principai (tikslas, hipotezė, šaltiniai, metodika, medžiagos atranka, analizė, rezultatų apibendrinimas ir pristatymas) ir praktinis jų taikymas.</p>

Fonetika ir kirčiavimas

Bendrinės tarties normų kartojimas (ilgieji ir trumpieji balsiai, nekirčiuoti ilgieji balsiai, kirčiuoti trumpieji balsiai, balsiai *e, ė, o* ir dvibalsiai *ie, uo*, mišrieji dvigarsiai su *i, u*, skardieji ir duslieji priebalsiai, priebalsių supanašėjimas, kietieji ir minkštieji priebalsiai, priebalsis *j*).

Praktinių kirčiavimo taisyklių kartojimas (priešpaskutinio skiemens taisyklė, daugiskaitos naudininko taisyklė).

Kirčiuotės ir jų požymiai. Kirčiuočių žymėjimas žodynuose. Kirčiuotės nustatymas (supažindinimas).

Kirčiuočių sąsaja su praktinėmis kirčiavimo taisyklėmis. Aktualūs kirčio atitraukimo atvejai (vienaskaitos vardininkas, išskyrus *-(i)as*, vienaskaitos įnagininkas, vienaskaitos vietininkas, daugiskaitos galininkas, daugiskaitos vietininkas).

Naudojimasis kirčiavimo žodynais ir elektroninėmis kirčiuoklėmis.

Taisyklingos tarties ir kirčiavimo įgūdžių tobulinimas ir įtvirtinimas.
Naudojimasis kirčiavimo žodynais ir elektroninėmis kirčiuoklėmis.

Morfologija ir rašyba

Linksniuojamųjų kalbos dalių aktualūs rašybos atvejai ir jų kartojimas. Asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų aktualūs rašybos atvejai ir jų kartojimas. Žodžių rašymas kartu ir atskirai (kartojimas). 4

Aktualūs linksnių (dvejetainiai linksniai, dalies kilmininkas ir kt.), prielinksnių ir veiksmažodžio formų (pusdalyvių, padalyvių) vartojimo atvejai. 4

Morfologijos, žodžių sandaros kurso ir rašybos kartojimas.

Gramatinių formų, linksnių, prielinksnių ir polinksnių, veiksmažodžio formų vartojimo įtvirtinimas.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinio sakinio kartojimas.

Tiesioginės ir netiesioginės kalbos sąvoka. Autoriaus žodžių vieta sakiniuose su tiesiogine kalba. Tiesioginės kalbos skyryba brūkšniais ir kabutėmis. Tiesioginės kalbos keitimas netiesiogine.

<p>Sudėtinis sakinytis. Sudėtinių sakinių rūšys pagal dėmenų jungimo priemonės: jungtukiniai ir bejungtukiai sakiniai. Sudėtiniai jungtukiniai sakiniai: sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai.</p> <p>Sudėtiniai sujungiamieji sakiniai. Sudedamojo, gretinamojo bei priešinamojo, skiriamąjo ir paremiamojo sujungimo sakiniai, jų vartojimas ir skyryba.</p> <p>Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai. Prijungiamojo sakinio pagrindinis ir priklausomasis šalutinis dėmuo. Prijungiamieji jungtukai ir kiti jungiamieji žodžiai (santykiniai įvardžiai, prieveiksmai, dalelytės). Šalutinio dėmens vieta. Šalutinių dėmenų rūšys: veiksnio ir papildinio, pažyminio, tarinio ir aplinkybių (vietos, laiko, būdo ir kiekybės, priežasties, sąlygos, nuolaidos ir tikslo) šalutiniai dėmenys ir jų vartojimas. Prijungiamieji sakiniai su keliais vienuarūšiais ir nevienarūšiais šalutiniais dėmenimis. Šalutinių dėmenų laipsniai. Prijungiamųjų sakinių skyryba.</p> <p>Sudėtiniai bejungtukiai sakiniai. Jų dėmenis siejanti atitinkama intonacija ir tų dėmenų prasminiai santykiai. Sudėtinių bejungtukių sakinių vartojimas ir jų skyryba (kablelis, kabliataškis, brūkšnys ir dvitaškis).</p> <p>Mišrieji sudėtiniai sakiniai, jų dėmenų jungimo būdai ir vartojimas.</p> <p>Sudėtinių sakinių sinonimika.</p> <p>Aktualūs sudėtinio sakinio dėmenų ir sakinio dalių jungimo atvejai.</p>	<p>Citatų skyryba.</p> <p>Žodžių tvarka sakinyje. Loginis kirtis. Inversija.</p> <p>Vientisinių ir sudėtinių sakinių sintaksinio nagrinėjimo ir skyrybos įgūdžių įtvirtinimas.</p>
---	--

6.3. Literatūros ir kultūros pažinimo turinys

Baigę Lietuvių kalbos ir literatūros pradinio ugdymo programą mokiniai turėtų gebėti vartoti šias literatūros teorijos sąvokas: tema, pagrindinė mintis, įvykis, veiksmo laikas, veiksmo vieta; pasaka, sakmė, padavimas, mįslė, patarlė, skaičiuotė, pamėgdžiojimas; rašytojas, pavadinimas, dailininkas, iliustracija, literatūrinė pasaka, apsakymas, pagrindinis veikėjas, pasakų personažai, drama, poetas, eiliuotas ir neeiliuotas kūrinys, eilėraštis, eilėraščio nuotaika, melodija.

6.3.1. Literatūros ir kultūros pažinimas 5 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Rašytinis tekstas ir knygos menas. Skaitymo malonumas ir vertė.

Grožinė literatūra. Epikos, dramos ir lyrikos samprata.

Poetinės ir buitinės kalbos skirtumai (posmas, eiliuota kalba, rimas, ritmas).

Kūrinio tema ir pagrindinė mintis, idėja.

Veikėjų tipai (pagrindiniai ir antraeiliai veikėjai, herojai ir antiherojai). Veikėjų lyginimas.

Veikėjo portretas, vidaus ir išorės bruožai. Veikėjas ir pasakotojas. Skaitytojo santykis su kūrinio veikėju (tapatinimasis ir kritiškumas).

Siužetas ir jo kūrimo principai. Pasakojimo pradžia, eiga, kulminacija ir pabaiga. Įvykis ir intriga.

Vizualiniai pasakojimai: žodžio ir vaizdo ryšys.

Nagrinėjant kūrinius šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

žanras, apsakymas, pasakėčia, inscenizacija, aprašymas, pasakojimas, samprotavimas, pasakotojas, dialogas, antonimas, sinonimas, posmas, rimas, ritmas, lyrinis „aš“, deminutyvas, epitetas, įsmeninimas (personifikacija), frazeologizmas, palyginimas, įvaizdis, pagrindiniai ir antraeiliai veikėjai, herojai, antiherojai, erdvė, veiksmo užuomazga, veiksmo eiga, kulminacija, atomazga.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinių. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

*Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.*

Privaloma nagrinėti	Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinius
Jonas Biliūnas „Kliudžiau“ Šatrijos Ragana „Vyšnios“	Publicistika, poezijos ir prozos kūriniai skaitymo tema Rašytojų pasakojimai apie kūrybą ir skaitymą Knygnešių pasakojimai ir pasakojimai apie knygnešius Lietuvių pasakos Literatūrinė pasaka Scenos pasaka arba drama Patarlės, pasakėčios Lietuvių literatūros kūriniai Pasaulinės literatūros klasikos kūriniai Vizualiniai pasakojimai
Lietuvos kultūros reiškiniai ir asmenybės: lietuvių tautosaka, knygnešystė; Jonas Biliūnas, Šatrijos Ragana	

6.3.2. Literatūros ir kultūros pažinimas 6 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Tiesioginė ir netiesioginė reikšmė (potekstė), alegorinis vaizdavimas. Literatūros kūrinio daugiareikšmiškumas. Kūrinių lyginimas.

Pasakotojo santykis su vaizduojamu pasauliu (pasakotojas, pasakotojas-istorijos dalyvis, pasakotojas-liudininkas). Pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimas. Patikimas ir nepatikimas pasakotojas. Visažinis pasakotojas.

Pasakotojo ir veikėjų kalba. Dialogas prozos tekstuose.

Pokalbis literatūroje ir šiuolaikinėse medijose.

Kalbos funkcijos. Poetinė funkcija.

Erdvės ir laiko reikšmės, simboliškumas kūrinyje.

Jausminių būsenų meninė raiška poezijoje ir prozoje.

Estetinis išgyvenimas literatūroje ir mene.

Nagrinėjant kūrinis šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

kūrinio problema, potekstė, aliuzija, lyrinis subjektas, mitas, legenda, apysaka, romanas, himnas, alegorija, įsmeninimas (personifikacija), aliteracija, asonansas, onomatopėja, kontrastas, palyginimas, kartojimas, metafora, retorinis klausimas, retorinis sušukimas, nutylėjimas.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinis. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

*Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.*

Privaloma nagrinėti	Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinis
Antanas Baranauskas „Anykščių šilelis“ Vincas Kudirka „Tautiška giesmė“ Maironis „Milžinų kapai“, „Lietuva brangi“ Šatrijos Ragana „Irkos tragedija“ Vanda Juknaitė „Tariamas iš tamsos“	Esė apie pasakojimą Sakmės, mitai, legendos Lietuvių poezija Publicistika Lietuvių literatūros kūriniai Pasaulinės literatūros klasikos kūriniai
Lietuvos kultūros reiškiniai ir asmenybės: Lietuvos valstybės himnas (Tautiška giesmė); Antanas Baranauskas, Vincas Kudirka, Maironis.	

6.3.3. Literatūros ir kultūros pažinimas 7 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Publicistikos ir grožinės literatūros panašumai ir skirtumai.

Metaforos, simbolio vertė literatūroje.

Poetiniai žanrai ir eilėrašcio tipai.

Dramatizmas literatūroje.

Dialogai, monologai, remarkos dramos kūrinuose.

Konfliktas literatūroje (vidinis, išorinis). Draminis konfliktas.

Kelionė literatūroje ir mene. Kelionių literatūros bruožai. Kelionių tema medijose.

Distopija, distopinės literatūros bruožai. Distopijos bruožai šiuolaikinėse medijose, filmuose.

Nagrinėjant kūrinis šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

sonetas, poema, lyrika, metafora, simbolis, novelė, romanas, kūrinio vertybės, veikėjo charakteris, monologas, dramatis dialogas, replika, remarka, vidinis konfliktas, išorinis konfliktas, distopija.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinių. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

*Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.*

Privaloma nagrinėti	Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinius
Vytautas Mačernis. Sonetai, laiškai Kazys Binkis „Atžalynas“ Bronius Radzevičius. Novelė Jonas Biliūnas „Laimės žiburys“ Antoine de Saint-Exupery „Mažasis princas“	Lietuvių poezija Publicistika, eseistika Lietuvių kelionių literatūra Distopinė literatūra, distopinis filmas Lietuvių literatūros kūriniai Pasaulinės literatūros klasikos kūriniai
Lietuvos kultūros reiškiniai ir asmenybės: lietuvių kelionių literatūra; Vytautas Mačernis; Kazys Binkis.	

6.3.4. Literatūros ir kultūros pažinimas 8 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Lyrizmas literatūroje. Lyrinio subjekto raiška poezijoje. Poetinės kalbos grožis.

Tragizmas literatūroje.

Tragedijos žanro ypatumai (protagonistas, antagonistas, kolizija).

Komizmas literatūroje (humoras, ironija, groteskas, sarkazmas). Parodija, satyra, komedija.

Literatūros kūrinys ir jo kontekstas (biografinis, kultūrinis, literatūrinis, istorinis, politinis ir kt.)

Memuarinė literatūra, dokumentikos ir grožinės literatūros ryšiai. Atsiminimai, dienoraščiai, laiškai. Dokumentinės literatūros santykis su medijomis.

Nagrinėjant kūrinius šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

lyrizmas, baladė, romansas, poema, tragizmas, komizmas, komedija, humoras, ironija, groteskas, sarkazmas, parodija, satyra, tragedija, protagonistas, antagonistas, kolizija, literatūros kūrinio kontekstas, memuarai, dienoraštis.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinių. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

*Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.*

Privaloma nagrinėti	Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinius
Viljamas Šekspyras. Sonetai, „Romeo ir Džuljeta“	Lietuvių meilės lyrika
Maironis „Jūratė ir Kastytis“	Istorinė literatūra
Kazys Boruta „Baltaragio malūnas“	Memuarinė literatūra
Ichokas Rudaševskis „Vilniaus geto dienoraštis“	Komiškoji literatūra
Dalia Grinkevičiūtė. Atsiminimai	Lietuvių literatūros kūriniai
Bernardas Brazdžionis „Aš čia – gyva“	Pasaulinės literatūros klasikos kūriniai

Lietuvos kultūros reiškiniai ir asmenybės: Lietuvos istorija literatūroje, tautosaka modernioje literatūroje; Bernardas Brazdžionis, Kazys Boruta.

6.3.5. Literatūros ir kultūros pažinimas 9 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Poetinės kalbos įtaiga, talpumas ir daugiareikšmiškumas: skirtingų perskaitymų galimybės.

Kontekstinė kūrinio analizė (biografinis, literatūrinis, istorinis, kultūrinis, politinis, filosofinis, egzistencinis kontekstai).

Lyginamoji kūrinų analizė. Grožio ir bjaurumo santykis.

Estetika ir etika. Kūrinys kaip vertybių sistema.

Realistinis vaizdavimas. Tikroviškumas, įtikinamumas literatūroje, mene ir medijose.

Literatūra nacionalinės kultūros kontekste. Literatūra ir tapatybė.

Literatūros ir literatūrinės tradicijos aktualumas ir aktualizavimas. Globalios problemos literatūroje.

Tradicijos transformacijos. Stilizacija, intertekstualumas. Kūrybiškas ir epigoniškas santykis su tradicija.

Poezija ir dailė, fotografija: papildymas, prieštaravimas, pakartojimas, aiškinimas.

Nagrinėjant kūrinius šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

kultūros epocha, lyginamoji analizė, interpretacija, stilizacija, intertekstualumas, autobiografija, lyrinis vyksmas, metras, elipsė, metonimija, parafrazė, paralelė, fabula, pasakojimas I a., pasakojimas III a., vidinis monologas, sąmonės srautas, groteskas, sarkazmas, retorika.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinių. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

*Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.*

Privaloma nagrinėti

Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinius

Vanda Juknaitė „Išsiduosi. Balsu“ Ignas Šeinius „Kuprelis“ Mikalojus Daukša „Prakalba į malonųjį skaitytoją“ (ištrauka) Kristijonas Donelaitis „Metai“ (ištraukos) Žemaitė „Marti“ Vincas Krėvė „Skerdžius“ Ieva Simonaitytė „Aukštųjų Šimonių likimas“ E. M. Remarkas (Erich Maria Remarque) „Vakarų fronte nieko naujo“	Tekstai apie knygos ir skaitymo vertę Poezija ir publicistika apie žmogų, tėvynę, kalbą Lietuvių liaudies dainos Dainiškoji lietuvių poezija Pasakojamoji tautosaka Tradicijos transformacija ir vizualieji tekstai Lietuvių literatūros kūriniai Pasaulinės literatūros klasikos kūriniai
Lietuvos kultūros reiškiniai ir asmenybės: lyrinė lietuvių dainų tradicija, dainiškoji poezija, tautinės bendruomenės tapatybė (vertybės, papročiai, principai); Kristijonas Donelaitis, Žemaitė, Ieva Simonaitytė.	

6.3.6. Literatūros ir kultūros pažinimas 10 klasėje

Nagrinėjimo aspektai

Kontekstinė kūrinio analizė (biografinis, literatūrinis, istorinis, kultūrinis, politinis, filosofinis, egzistencinis, mitologinis, biblinis kontekstai).

Lyginamoji kūrinių analizė. Kintanti grožio samprata.

Senieji ir šiuolaikinės visuomenės mitai ir literatūra. Mitiniai ir keliaujantys motyvai, siužetai ir herojai mene ir literatūroje, medijose.

Antikinių ir biblinių motyvų ir pasakojimų svarba kultūrai ir literatūrai.

Antikinių ir biblinių motyvų transformacijos literatūroje.

Modernistinė ir postmodernistinė literatūra. Tradicijos transformacijos. Stilizacija, intertekstualumas. Literatūros ir kino, literatūros ir medijų santykis.

Stereotipai ir klišės. Originalumo, meninės vertės problema literatūroje. Individualaus estetinio vertinimo argumentavimas.

Nagrinėjant kūrinius šiais aspektais vartojamos šios literatūros teorijos sąvokos:

antika, herojinis epas, fabula, strofa, choras, scena, klasikinė literatūra, Biblija, parabolė, naratyvas, psalmė, sentencija, archetipas, aliuzija, motyvas, modernizmas, postmodernizmas, parodija, pastišas; retorinės figūros.

Grožinė literatūra ir kiti tekstai

Per pamokas nagrinėjama įvairių literatūros tipų, rūšių ir žanrų kūrinių. Iš jų bent 5 stambesnės formos kūriniai (romanai, apysakos, dramos), smulkesnių žanrų kūriniai (apsakymai, eilėraščiai ir pan.), kiti kultūros tekstai.

Rekomenduojami pasirinkti kūriniai ir kita kontekstinė literatūra nurodyta **Metodinėse rekomendacijose**.

Privaloma nagrinėti	Privaloma nagrinėti pasirenkant kūrinius
R. Bredberis (Ray Bradbury) „451° Farenheito“ Graikų mitai Homeras „Iliada“, „Odiseja“ (pasirinktos giesmės) Sofoklis „Antigonė“ Senasis ir Naujasis Testamentai (ištraukos) Dantė „Dieviškoji Komedija“ (ištraukos) M. de Servantesas „Don Kichotas“ (ištraukos) Kostas Ostrauskas „Jūratė ir Kastytis“	Mitą interpretuojantys lietuvių poetų eilėraščiai Epą interpretuojantys lietuvių poetų eilėraščiai Lietuvių poezija, proza, esė bibliniais motyvais Riterinis romanas ar herojinis epas ir jų atspindžiai lietuvių literatūroje Viduramžių Lietuvos tekstai XX–XXI a. literatūros kūriniai
Mokiniai plačiau supažindinami su šiais kultūros reiškiniiais: Antikos mitai, epas, Biblija, Viduramžių herojai ir idealai, kultūrinė atmintis.	

6.4. Kalbos ugdymo moduliai

Tai papildomi moduliai, skirti mokiniams iš mokyklų tautinės mažumos mokomąja kalba ir tiems, kurie stokoja nurodytų gebėjimų. Tikslas – stiprinti lietuvių kalbos rašybos įgūdžius, teksto supratimo gebėjimų ugdymą, lavinti sakinę kalbą, plėsti žodyną.

6.4.1. Kalbos ugdymo moduliai 5–6 klasėms

Stiprinami pasiekimai:

A1.1. Kalba girdimai, taria aiškiai, taisyklingai <...>.

A1.2. <...> (skaitydami) aiškiai ir sklandžiai perteikia teksto mintį ir nuotaiką. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais.

B1.2. Randa reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.

B2.1. Apibūdina verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį ir paskirtį, geba jį atpasakoti žodžiu ir raštu, paaiškina žodžių ir frazių reikšmę.

C1.1. Rašo laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos <...> taisyklių.

Kalbos ugdymo turinys:

Rekomenduojama medžiaga, užduotys ir integraciniai ryšiai nurodyti *Metodinėse rekomendacijose*.

5 klasei	6 klasei
<p>1. Tekstų skaitymas ir suvokimas, žodyno turinimas. Sklandus, sąmoningas įvairių stilių ir žanrų tekstų (grožinių ir negrožinių; pasakų, interviu, laiškų, straipsnių ir kt.) skaitymas. Sinonimai ir antonimai. Palyginimai. Frazologizmai.</p> <p>2. Fonetika ir rašyba. Ilgųjų ir trumpųjų balsių i-y, u-ū tarimas ir rašyba. Balsių ir dvibalsių e-ė-ie, o-uo tarimas ir rašyba.</p> <p>3. Reikšminės žodžio dalys: šaknis, galūnė, priešdėlis, priesaga. Sudėtingesni rašybos atvejai. Nosinės raidės žodžių šaknyje.</p>	<p>1. Tekstų skaitymas ir suvokimas, žodyno turinimas. Sklandus, sąmoningas įvairių stilių ir žanrų tekstų (grožinių ir negrožinių; pasakų, interviu, laiškų, straipsnių ir kt.) skaitymas. Atsakinėjimas į klausimus, klausimų, interviu kūrimas.</p> <p>2. Linksniuojamųjų kalbos dalių kartojimas. Įvardžiuotinių būdvardžių ir skaitvardžių daryba, linksniavimas, rašyba ir vartojimas.</p> <p>3. Sangražiniai ir netaisyklingieji veiksmažodžiai. Pagrindinės formos, asmenavimas, rašyba, vartojimas. Nosinių balsių rašymas veiksmažodžių šaknyse.</p>

<p>4. Daiktavardžio ir būdvardžio linksniavimas. Dažniausiai vartojamų linksnių rašyba. Veiksmažodžių valdomi linksniai. Taisyklingas dažniausių linksnių vartojimas. Vienaskaitos galininko ir vietininko, daugiskaitos vardininko, kilmininko ir vietininko galūnių rašyba, veiksmažodžių esamojo ir būtojo kartinio laiko galūnių rašyba. Taisyklingas dažniausių prielinksnių konstrukcijų vartojimas.</p> <p>5. Netaisyklingųjų veiksmažodžių pagrindinės formos, asmenavimas. Vaizdingi veiksmažodžiai.</p>	<p>4. Kūrybiniai darbai - rašiniai, laišakai, interviu, atvirukai ir kt.</p> <p>5. Svarbiausios gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklės.</p>
---	--

6.4.2. Kalbos ugdymo moduliai 7–8 klasėms

Stiprinami pasiekimai:

A1.1. Kalba aiškiai, <...> taisyklinga bendrine lietuvių kalba <...>.

A1.2. <...> (skaitydami) geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti (teksto) prasmę. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais.

B1.2. <...> randa ir kritiškai vertina reikiamą informaciją. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.

B2.1. Apibūdina verbalinį ir neverbalinį tekstą žodžiu ir raštu, analizuoja teksto pagrindinę mintį, problemas, argumentus, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę.

C1.1. Rašo laikydamiesi 5–8 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos <...> taisyklių.

Kalbos ugdymo turinys:

Rekomenduojama medžiaga, užduotys ir integraciniai ryšiai nurodyti *Metodinėse rekomendacijose*.

7 klasei	8 klasei
<p>1. Sakytinės kalbos ir teksto supratimo ugdymas, žodyno turtinimas. Publicistinių tekstų apie keliones, rašytojų ir kultūros asmenybių biografijų, dienoraščių skaitymas ir aptarimas.</p>	<p>1. Sakytinės kalbos lavinimas, žodyno turtinimas. Publicistinių tekstų apie XX–XXI a. Lietuvos rašytojus ir kultūros asmenybes skaitymas ir aptarimas.</p>

2. Pagrindinių ir išvestinių veiksmažodžių formų bei neasmenuojamųjų veiksmažodžių formų darybos, rašybos ir vartojimo įtvirtinimas.	2. Fonetika ir rašyba: balsių i, y, u, ū rašybos veiksmažodžių šaknyse kartojimas ir įtvirtinimas.
3. Skaitomo teksto supratimo gebėjimų ugdymas: tekstų suvokimo užduotys.	3. Skaitomo teksto supratimo gebėjimų ugdymas: tekstų suvokimo užduotys.

6.4.3. Kalbos ugdymo moduliai 9–10 klasėms

Stiprinami pasiekimai:

A1.1. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų (kalbėdami) <...>.

A1.2. <...> (skaitydami) geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti (teksto) prasmę. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis, posakiais, citatomis.

A2.1. Vertina klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui, geba interpretuoti ir apibendrinti.

B1.2. Tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, kritiškai vertina šaltinių patikimumą. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoka juos vartoti.

B2.1. Vertina verbalinio ir neverbalinio teksto idėjas ir intencijas, susieja jas su kitais tekstais, savo patirtimi ir nuostatomis, paaiškina teksto sąsajų su kontekstu aspektus <...>.

C1.1. Rašo laikydamiesi 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos <...> taisyklių.

Kalbos ugdymo turinys:

Rekomenduojama medžiaga, užduotys ir integraciniai ryšiai nurodyti *Metodinėse rekomendacijose*.

9 klasei	10 klasei
1. Žodyno plėtimas skaitant publicistinius tekstus apie Lietuvos geografiją. 2. Fonetika ir rašyba: mišriųjų dvigarsių su i, u tarimo ir rašybos įtvirtinimas, minkštųjų ir kietųjų priebalsių rašybos įtvirtinimas.	1. Žodyno plėtimas skaitant publicistinius tekstus apie Lietuvos istoriją. 2. Fonetika ir rašyba: ilgųjų ir trumpųjų balsių tarimo ir rašybos įtvirtinimas, supanašėjusių priebalsių rašybos įtvirtinimas.

<p>3. Žodžių sandara ir rašyba: nosinių raidžių rašybos ir tarimo žodžių šaknyje įtvirtinimas.</p> <p>4. Dalyvinių formų rašyba ir vartojimas.</p> <p>5. Sakomos kalbos, diskutuojama ekologijos, aplinkosaugos temomis.</p>	<p>3. Žodžių sandara ir rašyba: trumpųjų ir ilgųjų balsių kaitos, tarimo ir rašybos įtvirtinimas.</p> <p>4. Įvardžiutinių formų daryba ir rašyba.</p> <p>5. Sakomos kalbos, diskutuojama tolerancijos, šeimos santykių temomis.</p>
--	---

7. Vertinimas

Mokant lietuvių kalbos ir literatūros derinami diagnostinis, formuojamasis (ugdomas), kaupiamasis ir apibendrinamasis vertinimai.

Diagnostinis vertinimas taikomas mokymosi etapų (kurso dalies, trimestro, pusmečio ar pan.) pradžioje. Jis padeda stebėti kiekvieno mokinio asmeninę pažangą ir numatyti perspektyvą.

Formuojamasis (ugdomas) vertinimas siekiant geresnių mokymosi rezultatų taikomas nuolat.

Kaupiamasis vertinimas remiasi kasdieniu mokinių stebėjimu, savarankiškų, kūrybinių, tiriamųjų, namų darbų rezultatais. Stebimas mokinių darbo procesas, veiklos rezultatai, vertybinės nuostatos.

Apibendrinamasis vertinimas atliekamas baigus platesnę temą ar mokymosi etapų pabaigoje. Jis padeda įvertinti mokinių pasiekimų lygį.

Tradiciniai kalbinio ir literatūrinio ugdymo rašto darbai – diktantai, atpasakojimai ir rašiniai – vertinami pagal Metodinėse rekomendacijose pateiktus vertinimo aprašus. Kiekvienais mokslo metais rašomi 3–4 diktantai, siejami su kalbos pažinimo mokymosi etapais, 2–3 atpasakojimai (smulkusis, glaustasis, atrenkamasis, kūrybinis) ir 3–4 rašiniai, siejami su kalbos vartojimo ugdymu, literatūros ir kultūros pažinimu.

Kūrybinių darbų ir kalbėjimo pasiekimų vertinimui taikomas formuojamasis (ugdomas) vertinimas, kuris padeda mokiniui spręsti iškilusias problemas, reflektuoti savo mokymąsi ir įsivertinti rezultatus. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojamos ne klaidos ar nesėkmės, o mokinių pažanga. Formuojamasis (ugdomas) vertinimas turi apimti a) pakankamą kiekį mokinio mokymosi pavyzdžių ir b) panaudotą grįžtamąjį ryšį tarp mokytojo ir mokinio.

Mokinių pasiekimų lygių požymiai aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinį, patenkinamą, pagrindinį, aukštesnįjį. Pasiekimų lygiai siejami su mokinių pasiekimų įvertinimu požymiais: slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5–6, pagrindinis lygis (III) – 7–8, aukštesnysis lygis (IV) – 9–10. Remiantis nurodytais požymiais galima spręsti apie tarpinius mokinių pasiekimus bei pažangą ir daryti apibendrinamąjį vertinimą trimestro, pusmečio ar metų pabaigoje.

8. Pasiekimų lygių požymiai

8.1. 5-6 klasės

Pasiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika				
A1. Aktyviai klausosi sakomojo ir audiovizualinio teksto.	A1.1. Komentuodami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą ir raiškos elementus, praleidžia daugumą svarbių minčių ir detalių.	A1.2. Komentuodami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą ir raiškos elementus, praleidžia keletą svarbių minčių ir detalių.	A1.3. Komentuodami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą ir raiškos elementus, beveik nepraleidžia svarbių minčių ir detalių.	A1.4. Komentuodami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą ir raiškos elementus, pastebi visas svarbias mintis ir detales.
A2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, atsižvelgdami į situaciją, tikslą, adresatą.	A2.1.1. Bendravimo poromis ir grupėje, telefonu, paštu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose įgūdžiai silpni, paviršutiniški. Pasirenka tinkamos kalbinės raiškos ir kurti nuoseklus pokalbį.	A2.1.2. Nuosekliai bendrauja poromis ir grupėje, telefonu, paštu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose kasdienėse situacijose, pažįstamoje aplinkoje ir kurti teigiamus tarpusavio santykius, bet dažnai klysta rinkdamiesi kalbinę raišką.	A2.1.3. Nuosekliai bendrauja poromis ir grupėje, telefonu, paštu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose ne tik kasdienėse situacijose, pažįstamoje aplinkoje, bet ir nekasdienėse situacijose. Kuria teigiamus tarpusavio santykius, retai klysta pasirinkdami kalbinę raišką.	A2.1.4. Nuosekliai bendrauja poromis ir grupėje, telefonu, paštu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose ne tik kasdienėse situacijose, pažįstamoje aplinkoje, bet ir nekasdienėse situacijose, nepažįstamoje aplinkoje. Kuria teigiamus tarpusavio santykius, pasirenka tinkamą kalbinę raišką.
	A2.2.1. Bando pasakoti, apibūdinti, paaiškinti, bet praleidžia daug svarbių detalių, nesukuria bendro išpūdžio. Reiškia savo nuomonę apie	A2.2.2. Pasakoja, apibūdina ir aiškina fragmentiškai, nenuosekliai, bet perteikia bendrą išpūdį. Samprotauja apie	A2.2.3. Pasakoja, apibūdina ir aiškina nuosekliai, įtaigiai, bet daro keletą nereikalingų pauzių arba neišvengia kelių minties šuolių; logiškai samprotauja apie	A2.2.4. Pasakoja, apibūdina ir aiškina nuosekliai, įtaigiai, perteikia pagrindinę mintį; logiškai samprotauja apie

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	įvykius, reiškinius ir tekstus, bet nesugeba jos pagrįsti.	įvykius, reiškinius ir tekstus, bet pagrįsdami savo nuomonę daro klaidų.	įvykius, reiškinius ir tekstus, pagrįsdami savo nuomonę, bet padaro keletą klaidų.	įvykius, reiškinius ir tekstus, pagrįsdami savo nuomonę.
A3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, turtina savo kalbą, laikosi kalbos normų.	A3.1.1. Kalba girdimai, bet netaisyklingai, daro daug tarties ir kirčiavimo klaidų; sakoma kalba fragmentiška.	A3.1.2. Kalba girdimai ir iš esmės taisyklingai, daro nedaug tarties ir kirčiavimo klaidų; sakomai kalbai trūksta nuoseklumo ir aiškumo.	A3.1.3. Kalba girdimai, aiškiai ir taisyklingai, beveik nedaro tarties klaidų; sakoma kalba nuosekli ir aiški.	A3.1.4. Kalba girdimai, aiškiai ir taisyklingai, nedaro tarties klaidų, tinkamai intonuoja; pasako trumpą kalbą.
	A3.2.1. Seka trumpas pasakas ir pasakoja nesudėtingus padavimus padedant mokytojui; moka keletą patarlių ir mįslių; bando skaityti atmintinai nesudėtingus poetinius tekstus, skaitydami kūrinio ištraukas vaidmenimis, bando perteikti teksto mintį ir nuotaiką. Stengiasi gausinti savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais bei juos vartoti.	A3.2.2. Seka pasaką ir pasakoti padavimą naudodamiesi sukurtu planu; moka keliolika patarlių ir mįslių; skaito atmintinai nesudėtingus poetinius tekstus, skaito kūrinio ištraukas vaidmenimis, iš dalies perteikdami teksto mintį ir nuotaiką. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, dažniausiai juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.3. Sekdami pasaką ir pasakodami padavimą beveik nepraleidžia svarbių detalių; moka daug patarlių ir mįslių; skaito atmintinai poeziją, prozos fragmentus, skaitydami kūrinio ištraukas vaidmenimis tinkamai perteikia teksto mintį ir nuotaiką. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.4. Sklandžiai ir įtaigiai seka pasaką, pasakoti padavimą; moka daug įvairių patarlių ir mįslių; raiškiai atmintinai skaito poeziją ir prozos fragmentus; skaitydami kūrinio ištraukas vaidmenimis, aiškiai ir sklandžiai perteikia teksto mintį ir nuotaiką. Noriai gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai ir tikslingai vartoja įprastose ir naujose situacijose.
A4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A4.1. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko paviršutiniškai, dažnai pamiršdami K tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.2. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko padedami mokytojo, iš dalies atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.3. Savarankiškai taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, stengdamiesi atsižvelgti į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.4. Tikslingai taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.
B. Skaitymas ir teksto supratimas				
B1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio	B1.1.1. Nepaaiškina skaitymo svarbos savo gyvenimui; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip	B1.1.2. Iš dalies paaiškina skaitymo svarbą savo gyvenimui; per metus yra perskaitę ne	B1.1.3. Iš dalies paaiškina skaitymo svarbą ir neskaitymo pasekmes savo ir kitų gyvenimui;	B1.1.4. Paaiškina skaitymo svarbą ir neskaitymo pasekmes savo ir kitų gyvenimui; per metus yra

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

tekstus, naudojami technologijomis.	keturias meniškai vertingas mokytojo rekomenduojamas knygas.	mažiau kaip penkias meniškai vertingas mokytojo rekomenduojamas skirtingų žanrų knygas.	per metus yra perskaitę ne mažiau kaip aštuonias meniškai vertingas mokytojo rekomenduojamas skirtingų žanrų knygas.	perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 5–6 klasėms rekomenduojamų arba savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.
	B1.2.1. Ieško reikiamos informacijos įvairiuose interneto šaltiniuose, sunkiai skiria faktą ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją. Bando vartoti naujus žodžius.	B1.2.2. Randa reikiamos informacijos įvairiuose interneto šaltiniuose bei vadovėliuose, bet ne visada skiria faktą ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją. Bando aiškintis nežinomų žodžių reikšmes ir mokosi juos vartoti.	B1.2.3. Tikslingai ieško naujų informacijos šaltinių, randa tinkamos informacijos įvairiuose ištekliuose. Dažniausiai skiria faktą ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	B1.2.4. Randa reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose. Skiria faktą ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją. Sąmoningai plečia žodyną, išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos tikslingai vartoti paisydami konteksto.
B2. Aptaria, analizuoja, lygina ir vertina įvairius skaitomus tekstus.	B2.1.1. Fragmentiškai aptaria verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį, struktūrą, vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltinius, bando nustatyti jų patikimumą. Minimaliai paaiškina, kaip siekiama vaizdo ir teksto įtaigumo, paviršutiniškai bando vertinti autoriaus pasirinktų raiškos priemonių tikslumą. Bando nustatyti teksto paskirtį, adresatą, autoriaus tikslą. Bando palaikyti diskusiją apie tikras ir tariamas naujienas medijose.	B2.1.2. Iš dalies aptaria verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį, struktūrą, vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltinius, ne visada nustato jų patikimumą. Iš dalies paaiškina, kaip siekiama vaizdo ir teksto įtaigumo, bando vertinti autoriaus pasirinktų raiškos priemonių tikslumą. Iš dalies nustato teksto paskirtį, adresatą, autoriaus tikslą. Palaiko diskusiją apie tikras ir tariamas naujienas medijose.	B2.1.3. Daugeliu atvejų gerai aptaria verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį, struktūrą, vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltinius, nustato jų patikimumą. Paaiškina, kaip siekiama vaizdo ir teksto įtaigumo, vertina autoriaus pasirinktų raiškos priemonių tikslumą. Daugeliu atvejų nustato teksto paskirtį, adresatą, autoriaus tikslą. Dalyvauja diskusijoje apie tikras ir tariamas naujienas medijose.	B2.1.4. Puikiai aptaria verbalinio ir neverbalinio teksto temą, turinį, struktūrą, vaizdinės ir tekstinės informacijos šaltinius, nustato jų patikimumą. Išsamiai paaiškina, kaip siekiama vaizdo ir teksto įtaigumo, kritiškai vertina autoriaus pasirinktų raiškos priemonių tikslumą. Puikiai nustato teksto paskirtį, adresatą, autoriaus tikslą. Diskutuoja apie tikras ir tariamas naujienas medijose.
	B2.2.1. Bando nurodyti teksto tipą, palyginti skirtingų tekstų sandarą, raišką, iliustravimo	B2.2.2. Nurodo teksto tipą, iš dalies palygina skirtingų tekstų sandarą, raišką, iliustravimo	B2.2.3. Nurodo teksto tipą, argumentuotai palygina skirtingų tekstų sandarą, raišką,	B2.2.4. Nurodo teksto tipą, išsamiai ir argumentuotai palygina skirtingų tekstų

	priemonės. Bando analizuoti dalykinio ir meninio, publicistinio ir buitinio stiliaus tekstų kalbos ypatybes ir praktinių tekstų (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemas, sąrašai, anketos, formos ir kt.) paskirtį, sandarą ir kalbos ypatybes; bando mokytis rašyti aktualius praktinius tekstus.	priemonės. Iš dalies tinkamai analizuoja dalykinio ir meninio, publicistinio ir buitinio stiliaus tekstų kalbos ypatybes ir praktinių tekstų (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemas, sąrašai, anketos, formos ir kt.) paskirtį, sandarą ir kalbos ypatybes; iš dalies gerai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	ilustravimo priemonės. Tinkamai analizuoja dalykinio ir meninio, publicistinio ir buitinio stiliaus tekstų kalbos ypatybes ir praktinių tekstų (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemas, sąrašai, anketos, formos ir kt.) paskirtį, sandarą ir kalbos ypatybes; gerai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	sandarą, raišką, iliustravimo priemonės. Puikiai analizuoja dalykinio ir meninio, publicistinio ir buitinio stiliaus tekstų kalbos ypatybes ir praktinių tekstų (instrukcijos, etiketės, kainoraščiai, tvarkaraščiai, schemas, sąrašai, anketos, formos ir kt.) paskirtį, sandarą ir kalbos ypatybes; puikiai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.
B3. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas.	B3.1. Bando suprasti skaitymo tikslą ir ieško tinkamų skaitymo strategijų.	B3.2. Suvokia skaitymo tikslą ir ieško labiausiai derančios skaitymo strategijos.	B3.3. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslą padedamas mokytojo renkasi tinkamiausią skaitymo strategiją.	B3.4. Suvokdamas skaitymo tikslą ir kontekstą savarankiškai pasirenka ir derina tarpusavyje įvairias skaitymo strategijas.
C. Rašymas ir teksto kūrimas				
C1. Kuria įvairius sakytinius ir rašytinius tekstus, atsižvelgdami į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C1.2.1. Žodžiu ir raštu atpasakoja teksto fragmentus, bet svarbios dalys praleidžiamos ar prikuriama nebūtų dalykų, kuriamose istorijose daro daug loginių šuolių. Bando parengti savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą.	C1.2.2. Žodžiu ir raštu perteikia atpasakojamo teksto esmę, bet trūksta nuoseklumo ir vientisumo. Kuria istorijas, paremtas realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakoja istorijas pagal piešinius, nuotraukas; parengia savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą. Pasakojimams trūksta prasminių akcentų.	C1.2.3. Žodžiu ir raštu aiškiai atpasakoja tekstą, suformuluoja pagrindinę mintį, beveik nepraleidžia svarbiausių detalių. Kuria istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakoja istorijas pagal piešinius, nuotraukas, paaiškina jų turinį; parengia savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą. Pasakojimai rišlūs, struktūruoti.	C1.2.4. Žodžiu ir raštu aiškiai atpasakoja tekstą, suformuluoja pagrindinę mintį, nepraleidžia svarbiausių detalių. Kuria istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakoja istorijas pagal piešinius, nuotraukas, paaiškina jų turinį; parengia savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą. Pasakojimai rišlūs, aiškiai struktūruoti, pasižymi savita raiška.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	C1.3.1. Stengiasi žodžiu ir raštu apibūdinti daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, tačiau apibūdina fragmentiškai, užfiksuoja tik atskiras detales, nesukuria bendro įspūdžio.	C1.3.2. Žodžiu ir raštu apibūdina daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, tačiau apibūdinimas fragmentiškas, trūksta išsamumo: sukuria bendrą įspūdį, bet daugiau dėmesio skiria nereikšmingoms detalėms.	C1.3.3. Išsamiai ir aiškiai žodžiu ir raštu apibūdina daiktą, gyvūną, žmogų, vietą. Atrenka svarbiausias detales ir iš jų sukuria bendrą įspūdį.	C1.3.4. Išsamiai ir aiškiai žodžiu ir raštu apibūdina daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, išreikšdami bendrą įspūdį, tikslingai panaudodami detales ir vertindami. Pereina tiek nuo visumos prie detalių, tiek nuo detalių prie visumos.
	C2.1.1. Žodžiu ir raštu bando reikšti mintis ir jausmus, daugiausiai atpasakoja faktus, apie savo jausminę patirtį pasakoja nerišliai.	C2.1.2. Žodžiu ir raštu pasakoja savo patirtį, perteikia pagrindines mintis, bet trūksta nuoseklumo ir rišlumo. Daugiausiai pasakoja faktus, jausminė patirtis reiškiamą vienodais būdais, trūksta įvairovės derinant tiesioginę kalbą ir pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu.	C2.1.3. Žodžiu ir raštu pasakoja savo patirtį, mintis ir jausmus reiškia sklandžiai ir nuosekliai, faktų atpasakojimą derina su emocijų raiška. Įterpia į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakoja pirmuoju ir trečiuoju asmeniu.	C2.1.4. Žodžiu ir raštu pasakoja savo patirtį, mintis ir jausmus reiškia sklandžiai ir nuosekliai, faktų atpasakojimą derina su emocijų raiška. Komponuodami tekstą laikosi nuoseklumo ir(ar) reikšmingumo principų, įterpia į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakoja pirmuoju ir trečiuoju asmeniu, turi savitą minčių ir jausmų raišką.
C2. Tinkamai pasirenka žodžiu ir raštu kuriamo teksto turinį, struktūrą ir raišką.	C2.2.1. Surinktos informacijos tekstui kurti nepakanka arba didžioji dalis informacijos parinkta netikslingai. Informacijos šaltiniai ne visada nurodomi tinkamai.	C2.2.2. Tekstui kurti reikalingą informaciją randa, tačiau nemoka jos sistemingai panaudoti. Informacijos šaltinius ne visada nurodo teisingai.	C2.2.3. Randa tekstui kurti reikalingą informaciją ir ją panaudoja. Tinkamai nurodo informacijos šaltinį.	C2.2.4. Varijuoja įvairiais informacijos šaltiniais, sieja ir lygina medžiagą, reikalingą tekstui sukurti.
	C3.1.1. Ne visada rašo taisyklingai, bet stengiasi laikytis 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.2. Rašo iš esmės taisyklingai, laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.3. Rašo dažniausiai taisyklingai, laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir	C3.1.4. Rašo taisyklingai, laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.

			skyrybos taisyklių.	
C3. Rašo tekstus laikydamiesi kalbos normų ir kalbos vartojimo etiketo.	C3.2.1. Ranka rašo sunkiai įskaitomai, mobiliųjų įrenginių klaviatūra rašo neatidžiai; ne visada tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą.	C3.2.2. Didžiąją teksto dalį ranka rašo įskaitomai, aiškiai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; beveik visada tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą.	C3.2.3. Rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra; beveik visada tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą.	C3.2.4. Rašo aiškiai, dailiai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai, estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą.
C4. Taiko pagrindines rašymo strategijas.	C4.1. Savarankiškai rašymo strategijų netaiko, būtina mokytojo pagalba kiekvieną kartą kuriant tekstą.	C4.2. Ne visada pasirenka tinkamą rašymo strategiją, neretai reikia mokytojo pagalbos.	C4.3. Savarankiškai pasirenka tinkamą rašymo strategiją.	C4.4. Savarankiškai pasirenka ir efektyviai taiko įvairias rašymo strategijas pagal kuriamo teksto specifiką.
D. Kalbos pažinimas				
D1. Aptaria kalbos funkcionavimą visuomenėje.	D2.1. Fragmentiškai taiko 5-6 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D2.2. Iš dalies taiko 5-6 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; bando paaiškinti nagrinėtus atvejus.	D2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus atvejus.	D2.4. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus ir naujus atvejus.
D2. Taiko fonetikos ir kirčiavimo žinias.	D3.1.1. Fragmentiškai taiko 5-6 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.2. Iš dalies taiko 5-6 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; bando paaiškinti nagrinėtus atvejus.	D3.1.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus atvejus.	D3.1.4. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus ir naujus atvejus.
	D3.2.1. Fragmentiškai taiko 5-6 klasių programoje numatytas	D3.2.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas	D3.2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-6 klasių	D3.2.4. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

D3. Taiko leksikos, žodžių darybos ir morfologijos žinias.	morfologijos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	morfologijos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	programoje numatytas morfologijos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.3.1. Minimaliai taiko ir paaiškinti 5–6 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.2. Iš dalies taiko ir paaiškinti 5–6 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.3. Pakankamai gerai taiko ir paaiškinti 5–6 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.4. Mokamai taiko ir paaiškina 5–6 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.
	D4.1. Fragmentiškai taiko 5-6 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D4.2. Iš dalies taiko 5-6 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; bando paaiškinti nagrinėtus atvejus.	D4.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus atvejus.	D4.4. Tikslingai taiko 5-6 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą; paaiškina nagrinėtus ir naujus atvejus.
D4. Taiko sintaksės žinias.	D5.1. Minimaliai atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.2. Iš dalies atpažįsta ir ne visada tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.3. Gerai atpažįsta ir pakankamai tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.4. Puikiai atpažįsta ir tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.
D5. Vartoja kalbotyros sąvokas ir terminus.	D6.1.1. Mokytojo padedami stebi kalbos reiškinius, minimaliai išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbos fonetikai, leksikai ir gramatikai.	D6.1.2. Mokytojo padedami atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus pagal 5–6 klasių programą. Stebi kalbos reiškinius, iš dalies išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbos fonetikai, leksikai ir gramatikai.	D6.1.3. Daugeliu atvejų savarankiškai atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus pagal 5–6 klasių programą. Stebi kalbos reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbos fonetikai, leksikai ir gramatikai.	D6.1.4. Savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal 5–6 klasių programą. Stebi kalbos reiškinius, išvelgia ir paaiškina kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbos fonetikai, leksikai ir gramatikai.
D6. Taiko kalbos pažinimo strategijas.	D6.2.1. Fragmentiškai naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.2. Nepakankamai naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.3. Mokamai, bet nenuosekliai naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.4. Nuosekliai ir mokamai naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

	D6.2.1. Fragmentiškai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.2. Nepakankamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.3. Mokamai, bet nenuosekliai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.4. Nuosekliai ir mokamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.
E. Literatūros ir kultūros pažinimas				
E1. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinis, kultūros tekstus.	E1.1.1. Mokytojo padedami aptaria teksto turinį, įvardija svarbiausius teksto veikėjus, jų patiriamas emocijas, emocijų ir elgesio ryšį, bando suvokti svarbiausias idėjas; nusako skaitymo metu patirtus jausmus, bet negeba fiksuoti vertybių.	E1.1.2. Iš dalies savarankiškai aptaria teksto turinį, svarbiausias idėjas, veikėjų charakterius jų patiriamas emocijas, emocijų ir elgesio ryšį; kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus ir pažintas vertybes.	E1.1.3. Savarankiškai aptaria teksto turinį, veikėjų charakterius, jų patiriamas emocijas, emocijų ir elgesio ryšį, iš dalies supranta svarbiausias idėjas; kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus ir pažintas vertybes.	E1.1.4. Savarankiškai aptaria teksto turinį, svarbiausias idėjas, veikėjų charakterius, jų patiriamas emocijas, emocijų ir elgesio ryšį, vertina jų poelgius ir problemas; kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus, pažintas vertybes.
	E1.2.1. Mokytojo padedami iš dalies aptaria vaizduojamąjį kūrinį pasaulį, tačiau savarankiškai tik minimaliai interpretuoja kai kuriuos programoje numatytus kūrinius, negeba atskleisti meninės kalbos savitumo, neįžvelgia sąsajų su kitais meno kūriniais.	E1.2.2. Mokytojo padedami interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, bet jų negeba palyginti; mėgina aptarti jų vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos savitumą, kartais išžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.3. Daugeliu atvejų savarankiškai analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, bet jų negali tinkamai palyginti; iš dalies aptaria jų vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos savitumą, išžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.4. Savarankiškai analizuoja, interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, išsamiai aptaria jų vaizduojamąjį pasaulį, pristato meninės kalbos savitumą, originaliai išžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.
E2. Vartoja literatūros teorijos sąvokas.	E2.1. Padedami mokytojo bando vartoti kai kurias programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.2. Iš dalies tinkamai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.3. Daugeliu atvejų savarankiškai ir tinkamai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.4. Savarankiškai ir tinkamai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.
E3. Aptaria kultūros reiškinius ir asmenybes; dalyvauja	E3.1. Padedami mokytojo aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir	E3.2. Iš dalies savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir	E3.3. Daugeliu atvejų savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros	E3.4. Savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	asmenybes. Atpažįsta vieną kitą iš reikšmingiausių dabarties kultūros reiškinių, minimaliai aptaria kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Retai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	asmenybes. Atpažįsta keletą reikšmingiausių dabarties kultūros reiškinių, iš dalies tinkamai aptaria kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	reiškinius ir asmenybes. Atpažįsta daugumą reikšmingiausių dabarties kultūros reiškinių, tinkamai aptaria kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	Atpažįsta reikšmingiausių dabarties kultūros reiškinius, išsamiai aptaria kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.
--	---	--	---	--

8.2. 7–8 klasės

Pasiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika				
A1. Aktyviai klausosi sakomojo ir audiovizualinio teksto.	A1.1. Bando vertinti klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, bet negeba išsakyti ir pagrįsti savo požiūrio.	A1.2. Vertina klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, bet komentarams stinga išsamumo ir aiškumo.	A1.3. Vertindami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį beveik nepraleidžia svarbių minčių ir detalių, tinkamai vertina teksto raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, pakankamai gerai išsako ir pagrindžia savo požiūrį.	A1.4. Vertindami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį nepraleidžia svarbių minčių ir detalių, tinkamai vertina teksto raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, labai gerai išsako ir pagrindžia savo požiūrį.
A2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, atsižvelgdami į situaciją, tikslą, adresatą.	A2.1.1. Bendravimo įgūdžiai silpni, paviršutiniški. Bando inicijuoti ir plėtoti pokalbį, išreikšti ir pagrįsti požiūrį, pritarti ar prieštarauti, bet pritrūksta argumentų ir dažnai	A2.1.2. Bendravimo įgūdžiai vidutiniški. Stengiasi inicijuoti ir plėtoti pokalbį, išreikšti ir pagrįsti požiūrį, pritarti ar prieštarauti, bet pritrūksta	A2.1.3. Bendravimo įgūdžiai geri. Geba inicijuoti ir plėtoti pokalbį, išreikšti ir pagrįsti požiūrį, pritarti ar prieštarauti pateikdami įvairių argumentų. Pasirenka tinkamą kalbinę	A2.1.4. Bendravimo įgūdžiai puikūs. Geba inicijuoti ir plėtoti pokalbį, išreikšti ir pagrįsti požiūrį, pritarti ar prieštarauti pateikdami svarių argumentų. Pasirenka tinkamą kalbinę

	pasirenka netinkamą kalbinę raišką.	argumentų ir dažnai pasirenka netinkamą kalbinę raišką.	raišką, moka kurti teigiamus tarpusavio santykius.	raišką, moka kurti teigiamus tarpusavio santykius.
	A2.2.1. Aptardami savo amžiui aktualias problemas bando dalintis patirtimi, nuomone ir informacija, bet nesugeba priimti kartu pagrįsto sprendimo.	A2.2.2. Aptardami savo amžiui aktualias problemas pakankamai gerai dalinasi patirtimi, nuomone ir informacija, bet neargumentuoja kartu priimto sprendimo.	A2.2.3. Aptardami savo amžiui aktualias problemas gerai dalinasi patirtimi, nuomone ir informacija ir kartu priima pagrįstą sprendimą.	A2.2.4. Aptardami savo amžiui aktualias problemas tinkamai dalinasi patirtimi, nuomone ir informacija ir kartu priima svariai pagrįstą sprendimą.
A3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, turtina savo kalbą, laikosi kalbos normų.	A3.1.1. Taria nelabai aiškiai, kalba adresatui ne visai tinkamu tempu arba ne visai taisyklinga bendrine lietuvių kalba; bendraamžiams sakoma kalba nenuosekli, sunku sekti mintį.	A3.1..2. Taria aiškiai, kalba adresatui tinkamu tempu, iš esmės taisyklinga bendrine lietuvių kalba; bendraamžiams sakoma kalba ne visai nuosekli ir aiški.	A3.1.3. Taria aiškiai, kalba adresatui tinkamu tempu, taisyklinga bendrine lietuvių kalba (gali padaryti keletą tarties ar kirčiavimo klaidų); bendraamžiams sakoma kalba nuosekli ir aiški.	A3.1.4. Taria aiškiai, kalba adresatui tinkamu tempu, taisyklinga bendrine lietuvių kalba; bendraamžiams sakoma kalba nuosekli, aiški ir įtaigi.
	A3.2.1. Atmintinai skaito nesudėtingus eilėraščius, trumpas prozos ir dramos ištraukas, bet negeba skaityti aiškiai, raiškiai, sklandžiai ir perteikti teksto prasmės. Stengiasi gausinti savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais bei juos vartoti.	A3.2.2. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas nelabai aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikdami teksto mintį ir nuotaiką. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, dažniausiai juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.3. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikdami teksto mintį ir nuotaiką. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.4. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas aiškiai, raiškiai, sklandžiai ir įtaigiai perteikdami teksto mintį ir nuotaiką. Noriai gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai ir tikslingai vartoja įprastose ir naujose situacijose.
A4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A4.1. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko retai, dažnai pamiršta kalbėjimo ir klausymo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.2. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko iš dalies, kartais pamiršta kalbėjimo ir klausymo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.3. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko tinkamai, beveik visada atsižvelgdami į kalbėjimo ir klausymo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.4. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko tinkamai, tikslingai atsižvelgdami į kalbėjimo ir klausymo tikslą, situaciją ir adresatą.
B. Skaitymas ir teksto supratimas				

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

B1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus.	B1.1.1. Minimaliai suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip tris meniškai vertingas 7-8 klasėms rekomenduojamas knygas.	B1.1.2. Iš dalies suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip penkis meniškai vertingas 7-8 klasėms rekomenduojamas knygas.	B1.1.3. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip aštuonias meniškai vertingas, 7–8 klasėms rekomenduojamas skirtingų žanrų knygas.	B1.1.4. Puikiai suvokia skaitymą kaip vertybę ir geba tą paaiškinti; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 7–8 klasėms rekomenduojamų ir savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.
	B1.2.1. Naudojasi tik interneto informacijos šaltiniais ir technologijomis, randa reikiamos informacijos, tačiau jos nevertina, sunkiai skiria pagrįstą ir nepagrįstą informaciją. Iš dalies išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir mokosi juos vartoti.	B1.2.2. Iš dalies naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais ir technologijomis, randa reikiamą informaciją ir vertina, tačiau ne visada kritiškai, ne visada skiria pagrįstą ir nepagrįstą informaciją. Išsiaiškina daugelio nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	B1.2.3. Daugeliu atvejų tikslingai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais ir technologijomis, randa ir kritiškai vertina reikiamą informaciją, daugeliu atvejų skiria pagrįstą ir nepagrįstą informaciją. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	B1.2.4. Sąmoningai ieško naujų, įvairių informacijos šaltinių, tikslingai jais naudojasi, randa ir kritiškai vertina reikiamą informaciją, skiria pagrįstą ir nepagrįstą informaciją. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.
B2. Aptaria, analizuoja, lygina ir vertina įvairius skaitomus tekstus.	Minimaliai aptaria verbalinio, neverbalinio ir audiovizualinio tekstų pagrindinę mintį ir keliamas problemas, tačiau sunkiai analizuoja argumentus, požiūrių reiškimą, ne visada atpažįsta autoriaus intencijas, sunkiai skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę. Minimaliai analizuoja elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formas, informacijos pateikimo internetiniuose tinklalapiuose specifiką.	Iš dalies aptaria verbalinio, neverbalinio ir audiovizualinio tekstų pagrindinę mintį ir keliamas problemas, tačiau ne visada tinkamai analizuoja argumentus, požiūrių reiškimą, ne visada atpažįsta autoriaus intencijas, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę. Iš dalies analizuoja elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formas, informacijos pateikimo internetiniuose tinklalapiuose specifiką. Palaiko	Daugeliu atvejų aptaria verbalinio, neverbalinio ir audiovizualinio tekstų pagrindinę mintį ir keliamas problemas, tinkamai analizuoja argumentus, požiūrių reiškimą, atpažįsta autoriaus intencijas, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę. Analizuoja elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formas, informacijos pateikimo internetiniuose tinklalapiuose specifiką. Dalyvauja diskusijose apie	Puikiai aptaria verbalinio, neverbalinio ir audiovizualinio tekstų pagrindinę mintį ir keliamas problemas, išsamiai analizuoja argumentus, požiūrių reiškimą, puikiai atpažįsta autoriaus intencijas, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę. Išsamiai analizuoja elektroninių informacijos priemonių pasakojimo formas, informacijos pateikimo internetiniuose tinklalapiuose specifiką. Diskutuoja apie manipuliaciją ir

	Fragmentiškai palaiko diskusijas apie manipuliaciją ir propagandą komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose.	diskusijas apie manipuliaciją ir propagandą komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose.	manipuliaciją ir propagandą komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose.	propagandą komercinėje reklamoje ir žiniasklaidos pranešimuose.
	Minimaliai apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus vienu kitu aspektu. Bando nusakyti mokslinio ir administracinio, meninio ir publicistinio stiliaus tekstų ir praktinių tekstų (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.) paskirtį, sandarą, kalbos ypatybes; fragmentiškai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	Iš dalies apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus keletu aspektų. Bando analizuoti mokslinio ir administracinio, meninio ir publicistinio stiliaus tekstų ir praktinių tekstų (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.) paskirtį, sandarą, kalbos ypatybes; mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	Daugeliu atvejų tinkamai apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus įvairiais aspektais. Daugeliu atvejų tinkamai analizuoja ir lygina mokslinio ir administracinio, meninio ir publicistinio stiliaus tekstų ir praktinių tekstų (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.) paskirtį, sandarą, kalbos ypatybes; gerai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.	Puikiai apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus įvairiais aspektais. Išsamiai analizuoja ir lygina mokslinio ir administracinio, meninio ir publicistinio stiliaus tekstų ir praktinių tekstų (informacinės žinutės, instrukcijos, gyvenimo aprašymas, prašymas ir kt.) paskirtį, sandarą, kalbos ypatybes; puikiai mokosi rašyti aktualius praktinius tekstus.
B3. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas.	B5.1. Bando suvokti skaitymo tikslą, tačiau neatsižvelgia į kontekstą, sunkiai sekasi taikyti atidaus skaitymo strategijas ir derinti jas su kitomis strategijomis.	B5.2. Iš dalies suvokia skaitymo tikslą, tačiau ne visada tinkamai taiko atidaus skaitymo strategijas, ne visada tikslingai derina jas su kitomis strategijomis.	B5.3. Suvokia skaitymo tikslą bei kontekstą, savarankiškai taiko atidaus skaitymo strategijas, jei reikia, derindami jas su kitomis tikslingai pasitelktomis strategijomis.	B5.4. Puikiai suvokia skaitymo tikslą, jį analizuoja vertindami kontekstą ir savarankiškai taiko atidaus skaitymo strategijas, įvertindami ir kitų skaitymo strategijų poreikį.
C. Rašymas ir teksto kūrimas				
C1. Kuria įvairius sakytinius ir rašytinius tekstus, atsižvelgdami į rašymo tikslą, adresatą	C1.1.1. Sunkiai rašo kūrybinius skirtingų žanrų darbus, minčių raiškai trūksta nuoseklumo, aiškumo, kalba skurdi.	C1.1.2. Iš dalies geba rašyti kūrybinius skirtingų žanrų tekstus, minčių ir jausmų raiškai trūksta aiškumo, kalbinė raiška neįvairi.	C1.1.3. Geba rašyti kūrybinius skirtingų žanrų tekstus, mintis ir jausmus reiškia pakankamai sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba. Kalbinė raiška įvairi.	C1.1.4. Geba rašyti kūrybinius skirtingų žanrų tekstus, mintis ir jausmus reiškia sklandžiai, aiškiai. Kalbinė raiška įvairi, savita.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

ir komunikavimo situaciją.	C1.2.1.Sunkiai sekasi žodžiu ir raštu atpasakoti kūrinio siužetą, svarstyti apie kūrinį ar savarankiškai parengti kūrinio ir savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą.	C1.2.2. Iš dalies geba žodžiu ir raštu glaustai atpasakoti kūrinio siužetą, svarstyti apie kūrinį, minties raiškai trūksta nuoseklumo ir aiškumo. Geba parengti kūrinio ir savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą, tačiau pristatymas šabloniškas.	C1.2.3. Geba žodžiu ir raštu glaustai atpasakoti kūrinio siužetą, svarsto apie kūrinį tinkamai argumentuodamas savo nuomonę, geba parengti nuoseklų ir įdomų perskaitytos knygos pristatymą.	C1.2.4.Geba žodžiu ir raštu glaustai atpasakoti kūrinio siužetą, svarsto apie kūrinį įdomiai, originaliai reikšdamas mintis ir svariai argumentuodamas savo nuomonę. Geba parengti išsamų, originalų knygos pristatymą.
	C1.3.1.Sunkiai sekasi rašyti pasakojamuosius, aiškinamuosius ir samprotajamuosius tekstus, rašinius, paremtus literatūros kūriniais.	C1.3.2. Iš dalies geba rašyti pasakojamuosius, aiškinamuosius ir samprotajamuosius tekstus, tačiau tekstams trūksta nuoseklumo, aiškumo, įvairesnės kalbinės raiškos. Iš dalies geba rašyti rašinius, paremtus literatūros kūriniais, bet trūksta nuoseklumo, tinkamo argumentavimo, įvairesnės kalbinės raiškos.	C1.3.3.Pakankamai gerai, nuosekliai, aiškiai, sklandžia kalba, tinkamai argumentuodami rašo pasakojamuosius, informacinius, aiškinamuosius ir samprotajamuosius tekstus; rašinius, paremtus literatūros kūriniais.	C1.3.4.Geba rašyti sklandžia, aiškia kalba pasakojamuosius, informacinius, aiškinamuosius ir samprotajamuosius tekstus, mintis formuluoja savitai, rašydami rašinius, originaliai pasiremia literatūros kūriniais.
C2. Tinkamai pasirenka turinį, struktūrą ir raišką.	C2.1.1. Sunkiai sekasi savarankiškai naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais ir rasti reikalingą informaciją, sunku kritiškai ją įvertinti, pasirinkti ir tinkamai pasinaudoti.	C2.1.2.Iš dalies geba naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, reikia mokytojo pagalbos surasti reikalingą informaciją, ne visada geba kritiškai ją įvertinti, pasirinkti ir tinkamai pasinaudoti.	C2.1.3.Daugeliu atvejų tinkamai naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, geba rasti reikalingą informaciją, dažniausiai geba ją kritiškai įvertinti, pasirinkti ir tinkamai ja pasinaudoti.	C2.1.4.Savarankiškai geba naudotis tinkamais įvairiais informacijos šaltiniais, randa reikalingą informaciją, geba kritiškai ją vertinti, pasirinkti ir tinkamai pasinaudoti.
	D2.2.1. Sunkiai sekasi kalbant ir rašant argumentuotai išreikšti savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, nesiseka pagrįsti savo nuomonės asmenine patirtimi,	D2.2.2. Iš dalies geba kalbėdami ir rašydami išreikšti savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, tačiau pagrindžiant asmenine patirtimi, grožiniais ar	D2.2.3.Pakankamai gerai geba kalbėdami ir rašydami išreikšti savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, jį pagrįsti tinkamais	D2.2.4.Geba kalbėdami ir rašydami išreikšti savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, jį pagrįsti tinkamais, svariais ir originaliais argumentais iš

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	grožiniais ar negrožiniais tekstais.	negrožiniais tektais pasirenkami argumentai paviršutiniški.	argumentais iš asmeninės patirties, grožinių ir negrožinių tekstų.	asmeninės patirties, grožinių ir negrožinių tekstų.
C3. Rašo tekstus laikydamiesi kalbos normų ir kalbos vartojimo etiketo.	C3.1.1. Ne visada rašo taisyklingai, bet stengiasi laikytis 5–8 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.2. Rašo iš esmės taisyklingai, laikydamiesi 5–6 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.3. Rašo dažniausiai taisyklingai, laikydamiesi 5–8 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.4. Rašo taisyklingai, laikydamiesi 5–8 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.
	C3.2.1. Ranka rašo sunkiai įskaitomai, mobiliųjų įrenginių klaviatūra rašo neatidžiai; ne visada tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą, ne visada tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdami technologijas.	C3.2.2. Iš esmės ranka rašo įskaitomai, tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; pakankamai tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą, tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdami technologijas.	C3.2.3. Dažniausiai aiškiai, suprantamai rašo ranka, tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; beveik visada estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdami technologijas.	C3.2.4. Aiškiai, suprantamai rašo ranka, tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, subtiliai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdami technologijas.
C4. Taiko rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.1. Minimaliai geba taikyti rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.2. Iš dalies taiko rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.3. Pakankamai gerai ir tikslingai geba taikyti rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.4. Tinkamai ir tikslingai geba taikyti rašymo ir pristatymo strategijas.
D. Kalbos pažinimas				
D1. Aptaria kalbos funkcionavimą visuomenėje.	E1.1. Paviršutiniškai, fragmentiškai geba atpažinti kalbą kaip socialinį, kultūrinį, istorinį reiškinį (nagrinėtus atvejus).	E1.2. Iš dalies geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį, istorinį reiškinį (nagrinėtus atvejus).	E1.3. Pakankamai gerai geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį, istorinį reiškinį (nagrinėtus atvejus).	E1.4. Puikiai geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį, istorinį reiškinį (nagrinėtus atvejus).
D2. Taiko fonetikos ir kirčiavimo žinias.	D2.1. Fragmentiškai taiko 5-8 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias,	D2.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, iš	D2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas fonetikos ir	D2.4. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas fonetikos

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	kirčiavimo žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
D3. Taiko leksikos, žodžių darybos ir morfologijos žinias.	D3.1.1. Fragmentiškai taiko 5-8 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.4. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.2.1. Fragmentiškai taiko 5-8 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.4. Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.3.1. Minimaliai geba taikyti ir paaiškinti 5–8 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.2. Iš dalies geba taikyti ir paaiškinti 5–8 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.3. Pakankamai gerai geba taikyti ir paaiškinti 5–8 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.	D3.3.4. Mokamai geba taikyti ir paaiškinti 5–8 klasių programoje numatytas rašybos taisykles.
D4. Taiko sintaksės žinias.	Minimaliai geba taikyti 5-8 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą. Fragmentiškai geba taikyti ir paaiškinti privalomąsias skyrybos taisykles (nagrinėtus atvejus).	Iš dalies tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą. Iš dalies geba taikyti ir paaiškinti privalomąsias skyrybos taisykles (nagrinėtus atvejus).	D4.1. Pakankamai tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą. Pakankamai gerai geba taikyti ir paaiškinti privalomąsias skyrybos taisykles (nagrinėtus atvejus).	Tikslingai taiko 5-8 klasių programoje numatytas sintaksės žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą. Mokamai geba taikyti ir paaiškinti privalomąsias skyrybos taisykles (nagrinėtus atvejus).

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

D5. Vartoja kalbotyros sąvokas ir terminus.	E3.1. Minimaliai atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	E3.2. Iš dalies atpažįsta ir ne visada tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	E3.3. Pakankamai gerai atpažįsta ir pakankamai tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	E3.4. Puikiai atpažįsta ir tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.
D6. Taiko kalbos pažinimo strategijas.	D6.1.1. Minimaliai savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal programos turinį. Paviršutiniškai išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D6.1.2. Iš dalies savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal programos turinį. Iš dalies išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D6.1.3. Pakankamai savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal programos turinį. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, daugeliu atvejų išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D6.1.4. Puikiai savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus pagal programos turinį. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį lietuvių kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.
	D6.2.1. Fragmentiškai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.2. Nepakankamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.3. Mokamai, bet nenuosekliai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.4. Nuosekliai ir mokamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.
E. Literatūros ir kultūros pažinimas				
E1. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, kultūros tekstus.	E1.1.1. Minimaliai savarankiškai geba pristatyti tautosakos, žymiausių lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, paviršutiniškai aptaria skirtingas idėjas ir raiškos būdus, bet nepajėgia jų vertinti, sunkiai palaiko diskusijas apie kūrinį svarstomas problemas ir vertybes.	E1.1.2. Iš dalies savarankiškai geba pristatyti tautosakos, žymiausių lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, fragmentiškai aptaria ir vertina skirtingas idėjas ir raiškos būdus, palaiko diskusijas apie kūrinį svarstomas problemas ir vertybes.	E1.1.3. Daugeliu atvejų savarankiškai geba pristatyti tautosakos, žymiausių lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, aptaria ir vertina skirtingas idėjas ir raiškos būdus, dalyvauja diskusijose apie kūrinį svarstomas problemas ir vertybes.	E1.1.4. Savarankiškai geba pristatyti tautosakos, žymiausių lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, išsamiai aptaria ir vertina skirtingas idėjas ir raiškos būdus, tinkamai diskutuoja apie kūrinį svarstomas problemas ir vertybes.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	E1.2.1. Minimaliai interpretuoja keletą programoje numatytų poezijos, prozos ir dramos kūrinių, paviršutiniškai aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, kartais nurodo kai kurias grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.2. Iš dalies tinkamai analizuoja ir interpretuoja daugelį programoje numatytų poezijos, prozos ir dramos kūrinių, fragmentiškai aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, kartais aptaria kai kurias grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.3. Daugeliu atvejų tinkamai analizuoja, interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E1.2.4. Puikiai analizuoja, interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, išsamiai aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, išvelgia ir argumentuotai aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E2. Vartoja literatūros teorijos sąvokas.	E2.1. Minimaliai atpažįsta ir vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.2. Iš dalies atpažįsta ir ne visada tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.3. Pakankamai gerai atpažįsta ir pakankamai tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.4. Puikiai atpažįsta ir tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.
E3. Aptaria kultūros reiškinius ir asmenybes; dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1. Minimaliai savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, bando paaiškinti jų vaidmenį ir darbų reikšmę. Sunkiai geba apibūdinti kultūrą kaip svarbią gyvenimo dalį. Bando pasakoti apie tradicijas, stebi ir minimaliai atpažįsta įvairius dabarties kultūrinius reiškinius. Retai dalyvauja savo mokyklos, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.2. Iš dalies savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, fragmentiškai paaiškina jų vaidmenį ir darbų reikšmę. Iš dalies geba apibūdinti kultūrą kaip svarbią gyvenimo dalį. Pasakoja apie tradicijas, stebi ir iš dalies tinkamai aptaria įvairius dabarties kultūrinius reiškinius. Kartais dalyvauja savo mokyklos, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.3. Daugeliu atvejų savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, paaiškina jų vaidmenį ir darbų reikšmę. Geba apibūdinti kultūrą kaip svarbią gyvenimo dalį. Pasakoja apie tradicijas, stebi ir tinkamai aptaria įvairius dabarties kultūrinius reiškinius. Dalyvauja savo mokyklos, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.4. Savarankiškai aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, išsamiai paaiškina jų vaidmenį ir darbų reikšmę. Geba apibūdinti kultūrą kaip svarbią gyvenimo dalį. Išsamiai pasakoja apie tradicijas, stebi ir tinkamai aptaria įvairius dabarties kultūrinius reiškinius. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

8.3. 9–10 klasės

Pasiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika				
A1. Aktyviai klausosi sakomojo ir audiovizualinio teksto.	A1.1. Vertindami klausomą ar audiovizualinį tekstą, geba pasakyti savo nuomonę apie atskiras teksto detales (turinio, raiškos, intencijos, poveikio klausytojui), bet negeba interpretuoti ir apibendrinti.	A1.2. Vertindami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui praleidžia svarbių minčių ir detalių, interpretavimo ir apibendrinimo įgūdžiai silpni.	A1.3. Vertindami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį beveik nepraleidžia svarbių minčių ir detalių, tinkamai vertina teksto raišką, intenciją, poveikį klausytojui, geba pakankamai gerai interpretuoti ir apibendrinti.	A1.4. Vertindami klausomo ar audiovizualinio teksto turinį nepraleidžia svarbių minčių ir detalių, tinkamai vertina teksto raišką, intenciją, poveikį klausytojui, labai gerai interpretuoja ir apibendrina.
A2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, atsižvelgdami į situaciją, tikslą, adresatą.	A2.1.1. Bendravimo įgūdžiai silpni, paviršutiniški. Dalyvaudami nekasdienėse komunikavimo situacijose dažnai nesugeba pasirinkti tinkamų raiškos priemonių ir kurti teigiamų tarpusavio santykių.	A2.1.2. Bendravimo įgūdžiai vidutiniški. Dalyvaudami įvairiose komunikavimo situacijose ne visada sugeba pasirinkti tinkamas raiškos priemones ir kurti teigiamus tarpusavio santykius.	A2.1.3. Bendravimo įgūdžiai geri. Dalyvaudami įvairiose komunikavimo situacijose iš esmės sugeba pasirinkti tinkamas raiškos priemones ir kurti teigiamus tarpusavio santykius.	A2.1.4. Bendravimo įgūdžiai puikūs. Dalyvaudami įvairiose komunikavimo situacijose sugeba pasirinkti tinkamas raiškos priemones ir kurti teigiamus tarpusavio santykius.
	A2.2.1. Įprastiniuose pokalbiuose bando kelti problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja iš dalies pagrįsdami savo požiūrį, priimdami sprendimus bando argumentuoti savo pasirinkimą.	A2.2.2. Įprastiniuose pokalbiuose kultūringai kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja iš dalies pagrįsdami savo požiūrį, priimdami sprendimus iš dalies argumentuoja savo pasirinkimą.	A2.2.3. Įvairaus pobūdžio pokalbiuose kultūringai kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, priimdami sprendimus pakankamai gerai argumentuoja savo pasirinkimą.	A2.2.4. Įvairaus pobūdžio pokalbiuose kultūringai kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, priimdami sprendimus labai gerai argumentuoja savo pasirinkimą.
A3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones,	A3.1.1. Bando laikytis bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos, bet daro daug kalbos klaidų; nesugeba pasirinkti	A3.1.2. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos, daro nedaug kalbos klaidų; iš dalies pasirenka	A3.1.3. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos (gali padaryti vieną kitą tarties, kirčiavimo,	A3.1.4. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos (kalba taisyklingai, suprantamai, tinkamu

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

turtina savo kalbą, laikosi kalbos normų.	tinkamo komunikavimo būdo, sakoma viešoji kalba fragmentiška, pagrindinė mintis neaiški.	tinkamą komunikavimo būdą, sakomai viešajai kalbai kartais trūksta nuoseklumo ir aiškumo.	gramatikos ar žodyno klaidą); pasirenka tinkamą komunikavimo būdą, geba rišliai ir nuosekliai kalbėti viešai.	tempu); pasirenka tinkamą komunikavimo būdą, geba rišliai, nuosekliai ir įtaigiai kalbėti viešai.
	A3.2.1. Atmintinai skaito nesudėtingus eilėraščius, trumpas prozos ir dramos ištraukas, bet negeba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti teksto minties ir nuotaikos. Stengiasi gausinti savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais bei juos vartoti.	A3.2.2. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas, bet negeba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti teksto minties ir nuotaikos. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, dažniausiai juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.3. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas, geba pakankamai aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti teksto mintį ir nuotaiką. Gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai vartoja įprastose situacijose.	A3.2.4. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas, geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti teksto mintį ir nuotaiką. Noriai gausina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais, juos tinkamai ir tikslingai vartoja įprastose ir naujose situacijose.
A4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A4.1. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko retai, dažnai pamiršta kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.2. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko iš dalies, kartais pamiršta kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.3. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko tinkamai, beveik visada atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A4.4. Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas taiko tinkamai, tikslingai atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.
B. Skaitymas ir teksto supratimas				
B1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus.	B1.1. Minimaliai suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip du tris meniškai vertingus, 9–10 (gimnazijų I–II) klasei rekomenduojamus skirtingų žanrų kūrinius.	B1.2. Iš dalies suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip šešis meniškai vertingus, 9–10 (gimnazijų I–II) klasei rekomenduojamus ar savarankiškai pasirinktus skirtingų žanrų kūrinius.	B1.3. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip aštuonis meniškai vertingus, 9–10 (gimnazijų I–II) klasei rekomenduojamus ar savarankiškai pasirinktus skirtingų žanrų kūrinius.	B1.4. Puikiai suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 9–10 (gimnazijų I–II) klasei rekomenduojamų ir savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.
	Ne visada tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, sunkiai kritiškai vertina šaltinių patikimumą ir	Iš dalies tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, ne visada kritiškai vertina šaltinių	B1.2. Daugeliu atvejų tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, iš dalies kritiškai vertina šaltinių	Tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, kritiškai vertina šaltinių patikimumą ir teksto

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

	teksto informacinę vertę. Minimaliai skiria argumentuotą ir neargumentuotą požiūrį. Kartais bando išsiaiškinti nežinomų žodžių reikšmes ir išmokti juos vartoti.	patikimumą ir teksto informacinę vertę. Retai skiria argumentuotą ir neargumentuotą požiūrį. Stengiasi išsiaiškinti nežinomų žodžių reikšmes ir išmokti juos vartoti.	patikimumą ir teksto informacinę vertę. Dažniausiai skiria argumentuotą ir neargumentuotą požiūrį. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.	informacinę vertę. Puikiai skiria argumentuotą ir neargumentuotą požiūrį. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.
B2. Aptaria, analizuoja, lygina ir vertina įvairius skaitomus tekstus.	Minimaliai aptaria verbalinių, neverbalinių ir audiovizualinių tekstų idėjas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes; sunkiai skiria tiesiogines ir paslėptas poveikio priemones. Bando palaikyti diskusijas apie kalbos laisvę ir jos ribas.	Iš dalies tinkamai aptaria verbalinių, neverbalinių ir audiovizualinių tekstų idėjas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes; atranda tiesiogines ir paslėptas poveikio priemones. Palaiko diskusijas apie kalbos laisvę ir jos ribas.	Daugeliu atvejų tinkamai aptaria verbalinių, neverbalinių ir audiovizualinių tekstų idėjas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes; atranda ir tinkamai paaiškina tiesiogines ir paslėptas poveikio priemones. Dalyvauja diskusijose apie kalbos laisvę ir jos ribas.	Puikiai analizuoja, lygina ir vertina verbalinių, neverbalinių ir audiovizualinių tekstų idėjas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes; atranda ir puikiai paaiškina tiesiogines ir paslėptas poveikio priemones. Diskutuoja apie kalbos laisvę ir jos ribas.
	Minimaliai apibūdina skirtingų tipų, funkcinių stilių ir žanrų tekstus vienu kitu aspektu. Sunkiai paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės. Bando aptarti žiniasklaidos paskirtį ir žanrus (naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama), bet sunkiai sekasi analizuoti jų ypatybes; sunkiai mokosi rašyti kai kuriuos aktualius tekstus.	Iš dalies apibūdina skirtingų tipų, funkcinių stilių ir žanrų tekstus kai kuriais aspektais. Iš dalies paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės. Fragmentiškai aptaria žiniasklaidos paskirtį ir žanrus (naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama), analizuoja kai kurias jų ypatybes; mokosi rašyti kai kuriuos aktualius tekstus.	Daugeliu atvejų tinkamai apibūdina skirtingų tipų, funkcinių stilių ir žanrų tekstus keletu aspektų. Iš dalies tinkamai paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės. Tinkamai aptaria žiniasklaidos paskirtį ir žanrus (naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama), analizuoja jų ypatybes; mokosi rašyti kai kuriuos aktualius tekstus.	Puikiai apibūdina skirtingų tipų, funkcinių stilių ir žanrų tekstus įvairiais aspektais. Išsamiai paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės. Puikiai aptaria žiniasklaidos paskirtį ir žanrus (naujienos, reportažas, analitinis straipsnis, nuomonė, replika, interviu, reklama), išsamiai analizuoja jų ypatybes; mokosi rašyti aktualius tekstus.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

B3. Taiko grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo strategijas.	B5.1. Skaitymo tikslą įvardija, tačiau neatsižvelgia į kontekstą, fragmentiškai taiko atidaus skaitymo strategijas, minimaliai derina kelias skaitymo strategijas.	B5.2. Analizuoja skaitymo tikslą, tačiau ne visada tinkamai taiko atidaus skaitymo strategijas ar ieško kitų tinkamų skaitymo strategijų.	B5.3. Analizuoja skaitymo tikslą ir kontekstą, savarankiškai taiko atidaus skaitymo strategijas, jei reikia, derina su kita tikslingai pasitelkta strategija.	B5.4. Analizuoja skaitymo tikslą ir kontekstą, savarankiškai taiko atidaus skaitymo strategijas, įvertina kitų skaitymo strategijų poreikį, jei reikia, taiko kelias tarpusavyje derančias skaitymo strategijas.
C. Rašymas ir teksto kūrimas				
C1. Kuria įvairius sakytinius ir rašytinius tekstus, atsižvelgdami į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C1.1.1. Sunkiai kuria įvairių tipų/žanrų tekstus ir atlieka kūrybinius darbus, reikalingos detalios instrukcijos, minimaliai kūrybinius darbus sieja su literatūra.	C1.1.2. Geba parašyti įvairių tipų/žanrų tekstų ir atlikti kūrybinius darbus, bet juos atlieka pagal instrukcijas, sąsajos su literatūros kūriniais paviršutiniškos.	C1.1.3. Kuria įvairių tipų/žanrų tekstus savarankiškai, kūrybinius darbus atlieka be didesnės pagalbos, geba susikurti jų koncepciją ir daryti kokybiškas sąsajas su literatūra.	C1.1.4. Rašo originalius įvairių tipų/žanrų tekstus, kūrybinius darbus atlieka savarankiškai, jie pasižymi savita raiška ir unikaliomis sąsajomis su literatūra.
	C1.2.1. Savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą/pranešimą parengia tik su pagalba. Sunkiai sekasi pasirinkti medžiagą iš tiriamųjų darbų ir/ar kurti įvairius pranešimus pagal viešosios kalbos žanro reikalavimus.	C1.2.2. Savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą/pranešimą parengti geba, bet nepavyksta tikslingai atrinkti vaizdinės medžiagos ar realizuoti viešosios kalbos žanro reikalavimų.	C1.2.3. Savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą/pranešimą rengia be didesnės pagalbos, geba parinkti tinkamą vaizdinę medžiagą iš literatūros ar kalbos tiriamųjų darbų, paiso viešosios kalbos žanro reikalavimų.	C1.2.4. Geba originaliai parengti savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą, pranešimą su vaizdine medžiaga iš kalbos ar literatūros tiriamųjų darbų; parengia viešosios kalbos tekstą pagal žanro reikalavimus ir kartu išlaiko savitą raišką.
	C1.3.1. Rašinius rašo tik su pagalba, analizė ir interpretacija paviršutiniška, sunkiai sekasi apibendrinti ir daryti išvadas.	C1.3.2. Rašinius geba rašyti, bet reikia daug pagalbos planuojant. Samprotauja paviršutiniškai, apibendrinimai ir išvados ne visada pagrįsti.	C1.3.3. Geba savarankiškai rašyti rašinius, analizuoti ir interpretuoti kūrinius. Analizuojant ir interpretuojant tekstus daromi pagrįsti apibendrinimai ir išvados.	C1.3.4. Geba rašyti literatūrinius ir kitus samprotaujamojo pobūdžio rašinius, įvairiais aspektais analizuodami, interpretuodami ir vertindami literatūros ir kultūros tekstus. Analizė ir interpretacija

				nešabloniška, pateikiamos originalios idėjos, jos kokybiškai plėtojamos ir apibendrinamos, daromos išvados.
C2. Tinkamai pasirenka turinį, struktūrą ir raišką.	C2.1.1. Didžioji dalis teksto kūrimui reikiamos, įvairiuose šaltiniuose rastos informacijos yra netikslinga, nuorodos į šaltinius nepateikiamos arba pateikiamos netvarkingai.	C2.1.2. Dažniausiai savarankiškai randa teksto kūrimui reikiamą informaciją, bet sunkiai sekasi ją kritiškai vertinti ir ja pasiremti. Šaltinius ne visada nurodo tvarkingai.	C2.1.3. Savarankiškai randa teksto kūrimui reikiamą informaciją, tinkamai ja remiasi, pateikia tvarkingas nuorodas į šaltinius.	C2.1.4. Savarankiškai randa teksto kūrimui reikiamą informaciją, kritiškai pasirenka šaltinius, originaliai jais pasiremia ir tinkamai juos nurodo.
	C2.2.1. Žodžiu ir raštu samprotauja silpnai, pavyzdžių neranda arba juos pateikia netikslingai. Plėtojant temą klausimai keliami netikslingai, sunkiai randama argumentų.	C2.2.2. Žodžiu ir raštu samprotauja paviršutiniškai, iš dalies geba remtis skaitytais ar girdėtais tekstais, plėtojant temą dažnai pritrūksta argumentų arba netikslingai iškeliami klausimai.	C2.2.3. Geba samprotauti žodžiu ir raštu remdamiesi perskaitytais ar girdėtais tekstais, savarankiškai randa pavyzdžių iš kūrinių savo idėjoms pagrįsti, tikslingai kelia klausimus ir pateikia argumentus.	C2.2.4. Savitai ir originaliai samprotauja raštu ir žodžiu, reikšdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba, savarankiškai randa pavyzdžių iš kūrinių idėjoms pagrįsti ir temai plėtoti. Keliami klausimai ir pateikti argumentai rodo išskirtinę brandą.
C3. Rašo tekstus laikydamiesi kalbos normų ir kalbos vartojimo etiketo.	C3.1.1. Ne visada rašo taisyklingai, bet stengiasi laikytis 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.2. Rašo iš esmės taisyklingai, laikydamiesi 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.3. Rašo dažniausiai taisyklingai, laikydamiesi 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.	C3.1.4. Rašo taisyklingai, laikydamiesi 5–10 klasių turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.
	C3.2.1. Ranka rašo sunkiai įskaitomai, mobiliųjų įrenginių klaviatūra rašo neatidžiai; ne visada tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą, teminių darbų aplanką (<i>portfolio</i>) pasitelkdami technologijas.	C3.2.2. Iš esmės ranka rašo suprantamai, ne visada tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; beveik visada tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą, teminių darbų aplanką (<i>portfolio</i>) pasitelkdami technologijas.	C3.2.3. Dažniausiai rašo aiškiai, suprantamai ranka, tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; tinkamai pateikia savo sukurtą tekstą, teminių darbų aplanką (<i>portfolio</i>) pasitelkdami technologijas.	C3.2.4. Rašo aiškiai, suprantamai ranka, tinkamai rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra; originaliai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, teminių darbų aplanką (<i>portfolio</i>) pasitelkdami technologijas.

C4. Taiko rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.1. Minimaliai geba taikyti akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.2. Iš dalies taiko akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.3. Pakankamai gerai ir tikslingai geba taikyti akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.	C4.4. Tinkamai ir tikslingai geba taikyti akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.
D. Kalbos pažinimas				
D1. Aptaria kalbos funkcionavimą visuomenėje.	D1.1. Paviršutiniškai, fragmentiškai geba atpažinti kalbą kaip socialinį, kultūrinį ir istorinį reiškinių (nagrinėtus atvejus).	D1.2. Iš dalies geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį ir istorinį reiškinių (nagrinėtus atvejus).	D1.3. Pakankamai gerai geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį ir istorinį reiškinių (nagrinėtus atvejus).	D1.4. Puikiai geba atpažinti ir analizuoti kalbą kaip socialinį, kultūrinį ir istorinį reiškinių (nagrinėtus atvejus).
D2. Taiko fonetikos ir kirčiavimo žinias.	D2.1. Fragmentiškai taiko 5-10 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D2.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D2.4. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas fonetikos ir kirčiavimo žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
D3. Taiko leksikos, žodžių darybos ir morfologijos žinias.	D3.1.1. Fragmentiškai taiko 5-10 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.1.4. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas leksikos ir žodžių darybos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.2.1. Fragmentiškai taiko 5-10 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, minimaliai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.2. Iš dalies tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, iš dalies taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.3. Daugeliu atvejų tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, pakankamai taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.	D3.2.4. Tikslingai taiko 5-10 klasių programoje numatytas morfologijos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodami kalbą.
	D3.3.1. Minimaliai geba taikyti ir paaiškinti visas rašybos taisykles.	D3.3.2. Iš dalies geba taikyti ir paaiškinti visas rašybos taisykles.	D3.3.3. Pakankamai gerai geba taikyti ir paaiškinti visas rašybos taisykles.	D3.3.4. Mokamai geba taikyti ir paaiškinti visas rašybos taisykles.

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

D4. Taiko sintaksės žinias.	D4.1. Fragmentiškai taiko 5-10 kl. programoje numatytas sintaksės žinias, minimaliai tikslingai vartodami kalbą. Fragmentiškai geba taikyti ir paaiškinti ne mažiau kaip pusę privalomųjų skyrybos taisyklių.	D4.2. Iš dalies tinkamai taiko 5-10 kl. programoje numatytas sintaksės žinias, iš dalies tikslingai vartodami kalbą. Iš dalies geba taikyti ir paaiškinti daugumą privalomųjų skyrybos taisyklių.	D4.3. Daugeliu atvejų tinkamai taiko 5-10 kl. programoje numatytas sintaksės žinias, pakankamai tikslingai vartodami kalbą. Pakankamai geba taikyti ir paaiškinti visas privalomąsias skyrybos taisykles.	D4.4. Tinkamai taiko 5-10 kl. programoje numatytas sintaksės žinias, tikslingai vartodami kalbą. Mokamai geba taikyti ir paaiškinti visas privalomąsias skyrybos taisykles.
D5. Vartoja kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.1. Minimaliai atpažįsta ir vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.2. Iš dalies atpažįsta ir ne visada tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.3. Pakankamai gerai atpažįsta ir pakankamai tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.	D5.4. Puikiai atpažįsta ir tikslingai vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.
D6. Taiko kalbos pažinimo strategijas.	D6.1.1. Minimaliai atlieka tiriamuosius kalbos darbus. Sunkiai geba gretinti skirtingų kalbų elementus, apibūdinti lietuvių kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D6.1.2. Iš dalies savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus. Geba gretinti skirtingų kalbų elementus. Iš dalies geba apibūdinti lietuvių kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D6.1.3. Pakankamai gerai savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Gerai geba apibūdinti lietuvių kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D6.1.4. Puikiai savarankiškai atlieka tiriamuosius kalbos darbus. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Puikiai geba apibūdinti lietuvių kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.
	D6.2.1. Fragmentiškai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.2. Nepakankamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.3. Mokamai, bet nenuosekliai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D6.2.4. Nuosekliai ir mokamai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.
E. Literatūros ir kultūros pažinimas				
E1. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir	E1.1.1. Padedant mokytojui, mėgina aptarti kūrinis: bando remtis autoriaus biografija, sieti su savo patirtimi, tačiau negeba	E1.1.2. Iš dalies savarankiškai aptaria kūrinis, juos vertina ir apibendrina savo išvalgas, fragmentiškai remdamiesi	E1.1.3. Daugeliu atvejų savarankiškai aptaria kūrinis, juos vertina ir apibendrina savo	E1.1.4. Savarankiškai aptaria kūrinis, juos vertina ir puikiai apibendrina savo išvalgas, remdamiesi autoriaus biografija,

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, kultūros tekstus.	kūrinių vertinti ir apibendrinti savo išvalgų; nesiremia istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekstais; negeba kūrinių sieti su šiuolaikinio gyvenimo problemomis, sunkiai nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.	autoriaus biografija, istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekstais, iš dalies susieja su šiuolaikinio gyvenimo problemomis, nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.	įžvalgas, remdamiesi autoriaus biografija, istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekstais, iš dalies tinkamai susieja su šiuolaikinio gyvenimo problemomis, nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.	istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekstais, tinkamai susieja su šiuolaikinio gyvenimo problemomis, nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.
	E1.2.1. Padedami mokytojo bando interpretuoti vieną kitą programoje numatytą poezijos, prozos ir dramos kūrinių, tačiau negeba aptarti meninio teksto prasmės, tradicijos ir šiuolaikinio kultūrinio konteksto; minimaliai nurodo vieną kitą siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstinę sąsają ar grožinio teksto sąsają su kitais meno kūriniais. Negeba palaikyti diskusijos apie kūrinių meninę vertę.	E1.2.2. Iš dalies savarankiškai analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, iš dalies tinkamai aptaria jų tradiciją ir šiuolaikinį kultūrinį kontekstą, kai kuriais atvejais nurodo siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstines sąsajas, grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais. Palaiko diskusijas apie originalumo ir meninės vertės problemą literatūroje.	E1.2.3. Daugeliu atvejų savarankiškai analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, tinkamai aptaria jų tradiciją ir šiuolaikinį kultūrinį kontekstą, daugeliu atvejų nurodo siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstines sąsajas, grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais. Dalyvauja diskusijose apie originalumo ir meninės vertės problemą literatūroje.	E1.2.4. Savarankiškai analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, išsamiai aptaria jų tradiciją ir šiuolaikinį kultūrinį kontekstą, nurodo siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstines sąsajas, grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais. Diskutuoja apie originalumo ir meninės vertės problemą literatūroje.
	E1.3.1. Paviršutiniškai aptaria lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinius ir siužetus. Atpažįsta kai kurių antikinių ir bibliinių motyvų transformacijas literatūroje.	E1.3.2. Iš dalies aptaria lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinius ir siužetus, bet sunkiai sekasi išvelgti jų pagrindinius reiškinius ir idėjas ar paaiškinti antikinių ir bibliinių motyvų ir pasakojimų svarbą kultūrai ir literatūrai. Atpažįsta antikinių ir bibliinių motyvų transformacijas literatūroje.	E1.3.3. Savarankiškai aptaria daugumą lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinių ir siužetų, geba išvelgti jų pagrindinius reiškinius ir idėjas, pakankamai gerai paaiškina antikinių ir bibliinių motyvų ir pasakojimų svarbą kultūrai ir literatūrai. Analizuoja antikinių ir bibliinių motyvų transformacijas	E1.3.4. Savarankiškai aptaria lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinius ir siužetus, geba išvelgti jų pagrindinius reiškinius ir idėjas, paaiškinti antikinių ir bibliinių motyvų ir pasakojimų svarbą kultūrai ir literatūrai. Puikiai analizuoja ir vertina antikinių ir

			literatūroje.	biblinių motyvų transformacijas literatūroje.
E2. Vartoja literatūros teorijos sąvokas.	E2.1. Minimaliai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.2. Ne visada tinkamai ir tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.3. Daugeliu atvejų tinkamai ir tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.	E2.4. Tinkamai ir tikslingai vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.
E3. Aptaria kultūros reiškinius ir asmenybes; dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1. Minimaliai aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką Lietuvos kultūrai. Fragmentiškai stebi ir bando aptarti šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Bando interpretuoti kultūrinius reiškinius. Kartais dalyvauja savo mokyklos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1.2. Iš dalies savarankiškai aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką Lietuvos kultūrai. Stebi ir kartais tinkamai aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Iš dalies tinkamai analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius. Kartais dalyvauja savo mokyklos ar regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1.3. Daugeliu atvejų savarankiškai aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką Lietuvos kultūrai. Stebi ir tinkamai aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Tinkamai analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius. Dalyvauja savo mokyklos, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E3.1.4. Savarankiškai aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką Lietuvos kultūrai. Stebi ir išsamiai aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Puikiai analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

9. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas

- 9.1. Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo tikslas – įvertinti kiekvieno mokinio lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimus ir teikti informaciją apie pagrindinio ugdymo kokybę.
- 9.2. Pagrindinis pasiekimų patikrinimo uždavinys – įvertinti mokinių lietuvių kalbos ir literatūros bei kultūros žinias ir gebėjimus, pasiektus įgyvendinant šią Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą (toliau – LKL PUBP).
- 9.3. Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimu siekiama įvertinti, kaip mokiniai geba:
  - suprasti ir aptarti skaitomus tekstus;
  - kurti tekstus žodžiu ir raštu;
  - remtis literatūros (kultūros) žiniomis, įgytomis mokantis pagal LKL PUBP;

Bus koreguojamas gavus savivaldybių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių pastabas ir pasiūlymus

- pažinti kalbos sandarą, taisyklingai vartoti gramatines formas ir konstrukcijas;
- laikytis lietuvių kalbos tarties ir kirčiavimo normų;
- vartoti tinkamą žodyną;
- taikyti lietuvių kalbos rašybos ir privalomosios skyrybos taisykles;
- atskleisti savo kūrybinius gebėjimus ir savarankišką mąstymą.

9.4. Pasiekimų patikrinimas (žodžiu ir raštu) organizuojamas ir vykdomas mokiniams, baigiantiems pagrindinio ugdymo bendrąją programą. Visos pasiekimų patikrinimo dalys yra privalomos.

9.5. Pasiekimų patikrinimo struktūra ir tikrinamų gebėjimų svarba:

Pasiekimų patikrinimo būdas	Veiklos sritys	Svarba (proc.)
Žodžiu	Literatūros ir kultūros pažinimas	30
	Kalbėjimas	
	Klausymas ir sąveika	
Raštu	Teksto supratimas	30
	Kalbos pažinimas ir vartojimas	
	Teksto kūrimas	40

9.6. Kalbėjimo, klausymo ir sąveikos gebėjimų patikrinimas siejamas su LKL PUBP literatūros ir kultūros pažinimo turiniu.

9.7. Teksto supratimo gebėjimams patikrinti pateikiami grožinis (grožiniai) ir negrožinis (negrožiniai) bendrine kalba parašyti tekstai, kurių bendra apimtis 900–1200 žodžių; bent vienas tekstas – programinis (privalomas) grožinis ar negrožinis kūrinys (ištrauka) iš LKL PUBP literatūros ir kultūros pažinimo kurso. Negrožinis tekstas analizuojamas aptariant autoriaus pasirinktą temą, pagrindinę idėją ir (ar) problemą, kaip siekiama įtaigumo, ir išsakant asmeninį požiūrį; grožinis kūrinys analizuojamas aptariant ir susiejant jo esmę atskleidžiančius aspektus: turinį, kontekstą(us), esmines idėjas ir (ar) vertybes, svarbiausius teksto elementus, raišką ir pan.

9.8. Kalbos pažinimo gebėjimams patikrinti pateikiamos užduotys, susijusios su lietuvių kalbos fonetikos, morfologijos ir rašybos bei sintaksės ir skyrybos pažinimu; kalbos vartojimo gebėjimams patikrinti pateikiamos užduotys, susijusios su leksinių ir stilistinių raiškos priemonių pažinimu ir (ar) tikslingu vartojimu.

9.9. Teksto kūrimo raštu gebėjimai tikrinami atvirojo tipo užduotimi iš LKL PUBP literatūros ir kultūros pažinimo kurso; minimali kuriamo teksto apimtis – 350 žodžių.